

Inna Muikku

”Miksei vois olla vaan tavallinen?”

Yleisten kirjastojen henkilökunnan tatuoinnit ja lävistykset
rekrytoinnin näkökulmasta

Opinnäytetyö

Syksy 2013

Kulttuurin ja liiketalouden yksikkö

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurin ja liiketalouden yksikkö

Koulutusohjelma: Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Inna Muikku

Työn nimi: ”Miksei vois olla vaan tavallinen?” – Yleisten kirjastojen henkilökunnan tatuoinnit ja lävistyksset rekrytoinnin näkökulmasta

Ohjaaja: Ari Haasio

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 51

Liitteiden lukumäärä: 3

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Suomen yleisten kirjastojen rekrytointiin liittyviä ulkonäkökysymyksiä, ja erityisesti sitä miten rekrytointiin vaikuttavat työnhakijalla olevat näkyvät bodymodifikaatiot eli lävistyksset ja tatuoinnit, sekä erikoisemmat hiusvärit ja -tyylit.

Kvantitatiivisen tutkimuksen aineisto kerättiin verkossa tehdyllä kyselytutkimuksella, joka lähetettiin kaikkiin yleisiin kirjastoihin, ja vastaajiksi pyydettiin rekrytoinnista vastuussa olevia henkilöitä. Vastauksia tuli ympäri Suomen yhteensä 129 kpl. Kyselyssä kartoitettiin myös kirjastojen työntekijöilleen asettamia ulkoasuun liittyviä ohjeistuksia ja käytäntöjä.

Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että kohtuullinen määrä näkyviä tatuointeja ja/tai lävistyksiä ei pääasiallisesti ole kirjastoissa työsaannin este, koska tärkeimpiä asioita rekrytoinnin näkökulmasta ovat hakijan ammattitaito ja persoona. Suhtautumisessa bodymodifikaatioihin on kuitenkin suuria eroja alueellisesti, ja joissain kirjastoissa ne saattavat vaikeuttaa työpaikan saantia.

Avainsanat: tatuointi, lävistys, rekrytointi, yleiset kirjastot, kirjastoala, kyselytutkimus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Library and Information Services

Specialisation:

Author: Inna Muikku

Title of thesis: "Why not just be ordinary?" – Attitudes to tattoos and piercings in recruiting by public libraries

Supervisor: Ari Haasio

Year: 2013 Number of pages: 51 Number of appendices: 3

The purpose of the thesis was to study questions related to the appearance of people working at Finnish public libraries, especially the influence of visible body modifications, such as piercings and tattoos, on the recruiting process.

The material of the quantitative survey was collected by using an online questionnaire sent to all the Finnish public libraries, and only the people responsible for the recruiting process in their libraries were asked to answer. The total number of answers was 129, and they came from all around Finland.

According to the results, moderate numbers of visible tattoos and piercings are not an obstacle to employment because, at libraries, professionalism and the personality of the applicant are the most important matters. However, there are big differences when it comes to attitudes towards body modifications, and, at some libraries, they might affect the chances of getting hired.

Keywords: tattoos, piercings, recruiting, public libraries, survey

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet	7
1 JOHDANTO	9
2 BODYMODIFIKAATIOT	10
2.1 Bodymodifikaatiot – mitä ja miksi?	10
2.2 Tatuointien historiaa.....	11
2.3 Tatuoinnit nykypäivän Suomessa	13
2.4 Lävistysten historiaa ja nykypäivää	14
2.5 Muut bodymodifikaatiot	15
3 TATUOINNIT JA LÄVISTYKSET ASIAKASPALVELUSSA.....	17
3.1 Aiempi tutkimus	17
3.2 Arvot, asenteet ja mielikuvat.....	19
3.3 Habitus ja sosiaalinen tila	20
3.4 Bodymodifikaatiot ja työelämä	21
4 TUTKIMUS.....	23
4.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	23
4.2 Tutkimusmenetelmä.....	24
4.3 Kyselytutkimus ja sen toteutus	25
5 TUTKIMUSTULOKSET	27
5.1 Taustatiedot.....	27
5.2 Työntekijöiden ulkoasusta yleisesti	29
5.3 Suhtautuminen bodymodifikaatioihin	34
5.4 Kysymykset rekrytointiin vaikuttavista asioista	38
5.4.1 Lävistykset.....	38
5.4.2 Tatuoinnit.....	41
5.4.3 Hiusvärit ja –tyylit	43

6 POHDINTA.....	46
6.1 Kyselyn onnistuminen ja tulokset.....	46
6.2 Johtopäätökset	47
LÄHTEET.....	49
LIITTEET	51

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Vastajien ikäjakauma	27
Kuvio 2. Vastajien kirjastojen sijainti	28
Kuvio 3. Kirjastojen sijaintikunnan asukasmäärä	29
Kuvio 4. Henkilökunnan tunnistamismenetelmät.....	30
Kuvio 5. Työntekijöiden ulkoasusta tulleiden huomautusten aiheet.....	32
Kuvio 6. Kirjastojen bodymodifikaatioihin liittyvä ohjeistus	34
Taulukko 1. Lävistysten vaikutus rekrytointiin.....	39
Taulukko 2. 3-4 lävistyksen vaikutus rekrytointiin eri lääneissä	40
Taulukko 3. 3-4 lävistyksen vaikutus rekrytointiin eri kokoisissa kunnissa	41
Taulukko 4. Tatuointien vaikutus rekrytointiin.....	41
Taulukko 5. Hyvin näkyvän tatuoinnin vaikutus rekrytointiin eri läänien välillä	42
Taulukko 6. Hyvin näkyvän tatuoinnin vaikutus rekrytointiin eri kokoisissa kunnissa	42
Taulukko 7. Hiusvärien ja -tyylien vaikutus rekrytointiin	43
Taulukko 8. Epätavallisen hiustyylin vaikutus rekrytointiin eri lääneissä	44
Taulukko 9. Epätavallisen hiustyylin vaikutus rekrytointiin eri kokoisissa kunnissa	44
Taulukko 10. Tatuointien kuva-aiheiden vaikutus rekrytointiin.....	45

Käytetyt termit ja lyhenteet

Bodymodifikaatio, kehonmuokkaus

Tarkoituksellinen ihmisen luonnollisen anatomian muokkaaminen. Yleisimpiä muotoja tatuoinnit, lävistykset, implantit, amputaatiot, arpeuttamiset, ja lävistysreikien venyttäminen.

Flash-kansio

Tatuointistudioissa käytetty kuvakansio, jossa oli valmiita tatuointimalleja, nykyään vähemmän käytössä.

Full sleeve

Tatuointi, jossa koko käsivarsi on tatuoitu.

Lävistys

Eräs kehonmuokkauksen muoto, jossa jokin osa ihmisen kehosta lävistetään neulalla, ja näin syntyneeseen reikään laitetaan koru.

Microdermal

Lävistys, jossa lävistyskorun erikoisvalmisteinen kantaosa laitetaan ihon alle, ja ihon läpäisevään tappiin voi kiinnittää erilaisia koruja. Microdermalia ei siis voi ottaa helposti pois ja laittaa takaisin. Tämän lävistyksen voi laittaa käytännössä mihin kohtaan kehoa tahansa.

Moderni primitivismi

Kehon muokkaaminen tavoilla jotka perustuvat luonnonkansojen siirtymäriitteihin, sekä aate joka korostaa kehonmuokkauksen spiritualistista puolta.

New school	Tatuointityyli, jossa suositaan tyyliteltyä sarjakuvamaisuutta ja kirkkaita värejä.
Old school	Tatuointityyli, jossa pyritään samanlaiseen kuvakieleen kuin 1900-luvun alun tatuoinneissa. Varjostuksia käytetään vain vähän, jos ollenkaan, ääriviivat ovat paksuja ja väreinä on vain sävyjä joita 1900-luvulla oli käytettävissä.
Subdermal implant	Kehonmuokkaustapa, jossa ihon alle laitetaan (yleensä silikonista tehty) koru, pallo, tai vaikkapa tähden tai sydämen muotoinen laatta, jolloin parannuttuaan kuvio jää ihon alle koholle.
Surface-lävistys	Lävistys alueella, jossa sille ei ole ikään kuin paikkaa valmiina (esim. rintakehä, ranne, niska). Tähän lävistykseen käytetään erikoisvalmisteisia koruja ja sen voi laittaa melkeinpä mihin kohtaan kehoa tahansa.
Tatuointi, tatuointi	Kehonmuokkauksen muoto, jossa mustetta laitetaan neulan avulla ihon alle, ja näin luodaan pysyvä kuva ihoon.
Tribal-tatuointi	Tatuointityyli, jonka kuviot pohjautuvat erityisesti Polynesian alueen alkuperäiskansojen perinteisiin tatuointimalleihin. Yleensä pelkällä mustalla värillä tehtyjä geometrisiä kuvioita.

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni käsittelen kirjaston työntekijöiden ulkoasuun liittyviä asioita ja erityisesti bodymodifikaatioita siitä näkökulmasta, miten ne vaikuttavat rekrytointiin yleisissä kirjastoissa. Kartoitin kirjastojen suhtautumista asiaan toteuttamalla kyselytutkimuksen, jonka kohdistin kirjastojen rekrytoinnista vastuussa oleville tai siinä mukana oleville työntekijöille. Kyselyssä myös otin selvää myös kirjastojen yleisistä työntekijöiden ulkonäköön liittyvistä aiheista ja siitä millaisia ohjeita tai sääntöjä aiheesta kirjastoilla on käytössään.

Idea opinnäytetyöhöni lähti kirjaston työntekijöiden ulkonäöllisiä kysymyksiä sekä mediassa esiintyviä stereotyyppioita käsittelevästä yhdysvaltalaisen Ruth Kneelen kirjasta *You don't look like a librarian* (2009), koska se sai minut miettimään aihetta Suomen kirjastojen näkökulmasta. Olen törmännyt kirjastoalan opintojeni aikana moniin ennakkoluuloihin kirjastoalasta yleensä sekä stereotyyppioihin siitä, millä kirjastossa töissä olevan henkilön "kuuluisi" näyttää. Hankin ensimmäisen tatuointini jo 15-vuotiaana ja ensimmäisen lävistykseni vuotta myöhemmin, ja olen siitä lähtien ollut kiinnostunut sekä bodymodifikaatioista itsessään että niihin liittyvästä kulttuurista. Halusin yhdistää opinnäytetyössäni nämä aiheet ja tutkia voiko lävistyksillä ja tatuoinneilla olla mahdollisesti negatiivinen vaikutus kirjastoalalle työllistymiseen, vai suhtaudutaanko kirjastoalalla modifikaatioihin neutraalisti, ellei jopa positiivisesti. Tai voiko niistä olla jopa etua vaikkapa nuortenosaston työntekijälle. Vastaavanlaisia tutkimuksia ei Suomessa olla vielä paljonkaan tehty, eikä varsinkaan kirjastoalan näkökulmasta.

Työni teoriaosuudessa kerron tatuointien ja lävistysten historiasta sekä siitä, millaisia tutkimuksia asiakaspalvelutyön ja bodymodifikaatioiden yhteydestä on aiemmin tehty. Empiirisessä osuudessa esittelen tutkimuskysymyksen ja -ongelman eri puolia sekä kerron kyselytutkimuksestani ja sen toteutuksesta. Työni nimi on lainaus erään vastaajan avoimesta vastauksesta, hän kysyy siinä miksei vois vaan olla tavallinen? Itse kysyn, miksi pitäisi olla?

2 BODYMODIFIKAATIOT

2.1 Bodymodifikaatiot – mitä ja miksi?

Bodymodifikaatio, (johdettu englanninkielisestä termistä body modification), tarkoittaa kirjaimellisesti kehon muokkaamista. Sanaa käytetään yleisenä kattoterminä lävistyksille ja tatuoinneille erilaisine muunnelmineen, mutta laajemmin sen alle voidaan myös lukea myös yleisesti hyväksytyimmät kehonmuokkauskeinot kuten kauneuskirurgia ja kehonrakennus, jotka ovat Kinnusen (2008, 254) mukaan modernin primitivismin kaltainen keino ottaa oma ruumis haltuun, mutta tietyin kulttuurisin ehdoin. Tässä työssä käyttäessäni bodymodifikaatio -termiä, tarkoitan sillä tatuointeja ja lävistyksiä. Moderni primitivismi on myös termi, jota bodymodifikaatioista usein käytetään, sillä kaikella bodymodifikaatiolla on perustansa alkuperäiskansojen siirtymäriiteissä, vaikka nykyään syyt muokata kehoa tatuointien ja lävistysten avulla ovat suurimmaksi osaksi koristautumista ilman sen suurempaa rituaalista merkitystä (Hokkanen 2012, 16). Mutta miksi moderni ihminen haluaa muokata kehoaan tavoilla, jotka vaativat kivun sietämistä ja kärsivällisyyttä, joskus jopa vuosia kestävien prosessien kautta? Hokkasen mukaan selitys voi olla se, että nykyihminen on tullut entistä tietoisemmaksi omasta kehostaan ja koska ennen ihmisen käyttäytymistä rajoittaneiden uskontojen valta on vähentynyt, meillä on enemmän valtaa päättää kehostamme ja tehdä siihen liittyviä valintoja. Hokkanen (2008, 16-17) sanoo:

Kehon muokkaaminen on myös identiteetin muokkaamista, ja se heijastelee yksilön halua erottautua muusta yhteiskunnasta. Primitiiviyhteisöissä kehonmuokkaus liitti yksilön yhteisöön, länsimaissa sen avulla pyritään nousemaan esiin massasta. Selvää on, että tällä simulaation aikakaudella kehonmuokkaus tarjoaa aidon ja autenttisen henkilökohtaisen kokemuksen, joka kuuluu yksilölle itselleen ja jolle hän itse antaa haluamansa merkityksen.

2.2 Tatuointien historiaa

Tatuointeja on tehty läpi historian ja ympäri maapallon. Hokkanen (2012, 19) kertoo, ettei ole olemassa kansaa tai heimoa, joka ei tunnista ilmiötä nimeltä tatuointi eikä maata, jonka alkuperäiskansat eivät tatuoisivat itseään. Ruotsalaisen (2001, 12) mukaan maailman vanhimmat todistetut tatuoinnit koristivat Itävallan alpeilta löytyneen Ötzingin jäämieheksi nimetyn 5300 vuotta vanhan muumion ihoa. Koska nahka maatu ihmisruumiin ensimmäisten asioiden joukossa, varsinaiset todisteet tuhansia vuosia vanhoista tatuointikulttuureista ovat olleet harvassa. Egyptistä löydettyjen hyvin säilyneiden muumioiden ihossa on ollut tatuointeja, ja antiikin Kreikassa orjat ja rikolliset merkittiin tatuoinneilla (Juntunen 2004, 22-25).

Juntusen (2004, 22) mukaan kaikkein vanhimpien tatuointien merkityksiä ei olla pystytty vahvistamaan. Kulttuurista riippuen niillä on voinut olla maagisia tai parantavia merkityksiä, tai ne ovat voineet olla pelkästään koristeita. Ne ovat usein olleet myös osana erilaisia siirtymäriittejä ja kuvastaneet tatuoidun henkilön korkeaa asemaa. Erityisesti eläintatuoinneilla on tavoiteltu metsästysonnea, kuvattujen eläinten voimaa, viisautta tai rohkeutta. Esimerkiksi delfiinitatuoinnin on merillä uskottu suojelevan haitta, sillä luonnossa delfiinit ja hait eivät ui samoissa vesissä.

Euroopassa varhaisimpia tatuointikulttuureja oli kelttiläinen kulttuuri. Tässä kulttuurissa tatuoinnit toimivat pääasiassa heimotunnuksina, ja Brittein saarilla suosittiin värillisiä eläinkuvia tatuointimalleina parisataa vuotta ajanlaskumme alun jälkeen. Juntusen (2004, 25) mukaan keskiajan alkupuolella tatuointien suosio kuitenkin romahti, sillä kristityt suhtautuivat ruumiin muokkaamiseen hyvin nuivasti, ja tatuoinnit katosivatkin eurooppalaisesta kulttuurista tuhanneksi vuodeksi keisari Konstantinuksen julistettua ne pannaan 300-luvulla. Mutta 1200-luvulla ne tekivät paluun kristittyjen ristiretkeläisten myötä, jotka ottivat tatuointeja itselleen matkamuistoiksi Pyhässä maassa käydessään. Lopullinen tatuointien läpimurto alkoi suurten löytöretkien aikana 1700-luvulla, kun purjelaivat kartoittivat uusia maita, ja laivojen merimiehet alkoivat ottaa alkuasukkailta tatuointeja.

1700-luvun lopulla merimiestatuoinnit yleistyivät, ja niiden suosion myötä vilkkaisiin satamakaupunkeihin alettiin perustaa ensimmäisiä tatuointistudioita.

Juntunen (2004, 31) kertoo, että ensimmäinen ammattitatuoiija oli Martin Hildebrandt, joka avasi New Yorkin studiosa vuonna 1864. On arvioitu, että 1800-luvun lopulla 90 prosenttia amerikkalaisista merimiehistä oli tatuoituja. Näihin aikoihin tatuoinnit levisivät myös eurooppalaisen ylhäistön keskuuteen, esimerkiksi brittiamiraali lordi Charles Beresfordilla oli koko selän peittävä metsästysaiheinen tatuointi, ja kuningas Yrjö V kantoi käsivarressaan Tokion vierailullaan vuonna 1881 ottamaansa lohikäärmettä. Tatuoituja olivat myös Tanskan kuningas Frederik ja Venäjän tsaari Nikolai.

Tatuointihuuma alkoi kuitenkin hiipua 1900-luvulle tultaessa. Juntusen (2004, 46-55) mukaan merimieskulttuurissa tatuoinnit olivat arkipäivää ja aitojen seilorien kuvat hyväksyttiin. Mutta koska siihen aikaan suurin osa tatuoinneista nakutettiin vankilassa, tatuointeihin liitettiin vahvasti yhteiskunnan normien ulkopuolella eläminen. Toisen maailmansodan aikaan yleistyivät armeijatatuoinnit, kun nuoret miehet ottivat ylpeinä rintaansa tai hauikseensa joukko-osastonsa tai aselajinsa tunnuksia. Tatuointistudioita perustettiin suuriin varuskunta- ja satamakaupunkeihin sekä suuriin huvittelukeskuksiin kuten New Yorkin Coney Islandille. Tämä vaikutti vahvasti siihen, että tatuoinnit liitettiin 1960-luvulle asti juopotteluun, prostituutioon ja rikolliseen toimintaan. 1960-luvun Yhdysvaltojen tervehenkiseen, uskonnolliseen ja isänmaalliseen yhtälöön tatuoinnit eivät millään tapaa sopineet. Mutta kun 1960-luvun lopulla hippikulttuuri nosti päätään ja nuoriso alkoi kapinoimaan järjestelmää vastaan, tatuoinnit alkoivat tulla uudelleen muotiin. Niitä ottivat tunnetut muusikot kuten Janis Joplin ja elokuvatähdet, kuten Peter Fonda. Ja kun fanit näkivät tatuoituja rocktähtiä, halusivat myös he samanlaisia kuvia nahkaansa. Kysyntä kasvoi ja tämän myötä perustettiin uusia tatuointistudioita sekä alettiin julkaisemaan ensimmäisiä tatuointilehtiä, joiden avulla tatuointialan uusimmat muotivirtaukset yhä edelleen leviävät ympäri maailman. Lehtien myötä myös tatuointien ottajat ovat valveutuneet vaatimaan tatuoijilta ammattitaitoa ja tekniikkaa. "Räpeltäjät eivät enää alalla pärjää".

2.3 Tatuoinnit nykypäivän Suomessa

Juntusen (2004, 195) mukaan tatuoinnit saapuivat Suomeen 1970-luvun loppupuolella. Tällöin nuorisokulttuuri muuttui kokonaisvaltaiseksi ilmiöksi, eikä rock ollut enää pelkästään musiikkia, vaan elämäntapa. Suomen tatuointikulttuuri on Yhdysvaltojen ja Englannin vastaaviin verrattuna tuore ilmiö, ja tähän varmasti juontaa juurensa vanhemman polven suomalaisten käsitys siitä, ettei tatuointeja ole kuin merimiehillä ja vangeilla. Tatuoinnit kuuluivat vahvasti rockabilly-kulttuuriin, ja sen suosion myötä Suomessakin alettiin hakkaamaan rokkareiden ihoon hot rod -autojen, nuottien ja Elviksen kuvia sekä Stray Catsin logoja, joka oli tuon ajan suosituimpia tatuointimalleja. Ensimmäiset suomalaiset tatuointiliikkeet perustettiin 1980-luvun lopussa, sitä ennen kuvia otettiin lähinnä tekijöiden omissa olohuoneissa ja Roskilden rockfestivaaleilla Tanskassa.

90-luvulla suomalainen tatuointikulttuuri kehittyi vauhdilla. Juntusen (2004, 200-201) mukaan liikkeitä perustettiin mutta myös lopetettiin, sillä alalla eivät keskinkertaiset tekijät pärjää. Tatuointien ottajat tiesivät miltä näyttää laadukas tatuointi, ja tekijöiden oli kyettävä tekemään yhtä komeita tatuointeja kuin alan lehdissä esiteltiin. 90-luvun lopulla tatuointiartistit alkoivat erikoistua tietynlaisiin tyylihin, joita tatuointilehdissä näkyi. Jotkut erikoistuivat tekemään realistisia muotokuvia, jotkut panostivat erityisesti värikuviin ja toiset taas mustaharmaisiin. Joidenkin artistien erityisosaamiseksi muodostui japanilainen tyyli, toiset panostivat perinteiseen old schooliin, ja toiset taas innostuivat modernista new schoolista. 90-luvun suosituin tatuointimalli oli tribal-tatuointi, jonka suosio on nykyään jo hiipunut.

2000-luvun tatuoinnit ovat uniikkeja kuvia, joita ei enää valita flash-kansioista vaan ne on suunniteltu kuvan ottajalle henkilökohtaisesti. Tatuointien henkilökohtaisuus näkyy myös siinä, että suosittua on tatuoida itseensä itselle tärkeiden ihmisten kuten omien lasten tai edesmenneiden sukulaisten nimiä tai muotokuvia. Nyt tatuointeja arvostetaan taiteena ja käsityönä; jyväskylälainen tatuoiija Antti Rossi valittiin vuonna 2010 vuoden käsityöläiseksi (Suomen Käsityön museo, [Viitattu 13.10.2013]), ja jos Suomen parhaiden tatuojien neulan alle haluaa, saattaa tatuointiaikaansa joutua odottamaan puolesta vuodesta yli vuoteen.

2.4 Lävistysten historiaa ja nykypäivää

Lävistyksset eivät ole vain tämän päivän nuorisomuotia, vaan niiden historia on lähes yhtä vanha kuin tatuointienkin. Hokkasen (2012, 20) mukaan jo aiemmin mainitulla Ötzin jäämiehellä oli korvissaan noin kymmenen millin kokoisiksi laajennetut reiät. Lävistyksset eivät ole alkujaan olleet ensisijaisesti koristeita, vaan niillä on ollut lääketieteellisiä, maagisia ja sosiaalisia merkityksiä (Juntunen 2004, 234). Hokkasen (2012, 13) mukaan vanhimmat kirjalliset maininnat lävistys- ja kehonmuokkausrituaaleista ovat 5000 vuoden takaa Intiasta, ja nomadiheimojen Shanf -niminen nenärengas tunnetaan jo 4000 vuoden takaa. Sitä pidettiin vaurauden, ja naisilla avioitumisen merkinä, ja Juntusen (2004, 234) mukaan tänäkin päivänä beduiiniperheen varallisuuden pystyy päättelemään vaimon nenärenkaan koosta. Nenäkorujen käyttö mainitaan hänen mukaansa myös Raamatussa, jossa Ensimmäisessä Mooseksen kirjassa (24:22) Rebekka saa kihlajaislahjaksi puoli sekeliä eli viitisen grammaa painavan kultaisen nenärenkaan.

Naisten korvarenkaat ovat olleet nykynormi jo monia vuosikymmeniä, mutta sen ulkopuolella lävistyksset ovat länsimaisessa kulttuurissa kuuluneet osaksi moottoripyöräjengejä ja sideshow-esityksiä (Randall 2002, 8). Modernina ilmiönä lävistyskulttuurin juuret juontavat 1960-luvun Yhdysvaltoihin, jossa hipit suosivat nenäkoruja 1960-luvun lopussa, ja 70-luvulla niistä tuli punkkareiden tavaramerkki (Juntunen 2004, 234). Hokkasen (2012, 87) mukaan ensimmäinen yhdysvaltalainen lävistysliike oli vuonna 1978 Los Angelesissa avattu Gauntlet. Sen asiakaskuntaa olivat siinä vaiheessa enimmäkseen nänni- ja genitaalilävistyksiä harrastavat homomiehet, mutta pikkuhiljaa lävistyksset levisivät muihinkin alakulttuureihin; rave-skenen, punkkareiden ja moottoripyöräjengien pariin (Randall 2002, 9-11). Hokkanen (2012, 100) kertoo, miten lävistysten suosio kasvoi Yhdysvalloissa räjähdysmäisesti Aerosmith -rockyhtyeen Cryin' -kappaleesta tehdyn musiikkivideon myötä vuonna 1993. Siinä nuori näyttelijä Alicia Silverstone hyppää sillalta benjihypyn, ja pelastava köysi onkin kiinnitetty naparenkaaseen. Videosta syntyi valtava mediakohu, ja julkkikset ja mallit ottivat itselleen vastaavia napalävistyksiä kuin videossa oli nähty. Juntusen (2004, 236) mukaan näiden julkkisten joukossa olivat mm. supermallit Cristy Turlington ja

Naomi Campbell, ja heidän innoittaminaan napalävistyksen ottivat myös muusikot Madonna, Cher ja Janet Jackson. Tämän myötä lävistyksen tulivat Yhdysvalloissa osaksi valtavirtaa, eivätkä olleet enää vain friikkien ja punkkareiden huvia.

Hokkasen (2012, 128-129) mukaan Suomen katumuotiin lävistyksen saapuivat 1990-luvun alkupuolella, vaikka nuorisolehdissä kirjoiteltiin jo 70-luvun lopulla Lontoon punk-ilmiöstä poskien, korvien ja nenien läpi työnnettyine hakaneuloinen. Ennen 1990-lukua lävistyskulttuuri oli Suomen suurelle yleisölle täysin tuntematonta, ja edes sanaa "lävistys" ei ollut olemassa, sillä sen keksi suomalaisen bodymodifikaatiokulttuurin pioneeri Nalle Virolainen 1980-luvun lopussa (Hokkanen 2012, 129-130). Vakiintuneeksi käytännöksi Suomessa muodostui se, että lävistyksiä tehtiin nimenomaan tatuointiliikkeissä. Ensimmäinen ja vielä nykyäänkin ainoa pelkästään lävistyksiä tekevä liike Harness avattiin Helsinkiin vuonna 1990 (Juntunen 2004, 236-237). 90-luvun edetessä lävistyksen alkoivat olla Suomessakin enemmän arkipäivää, nuoret ottivat mallia jo aiemmin mainitusta Aerosmithin musiikkivideosta hankkimalla napakorun, tai halusivat samanlaisen kulmalävistyksen kuin Faith No Moren laulajalla Mike Pattonilla oli musiikkivideossaan Easy (Hokkanen 2012, 145). 2000-luvulle tultaessa alkoivat yleistyä myös erikoisemmat bodymodifikaatiot, kuten implantit, subdermal- ja microdermal-lävistyksen, sekä poltto- ja arpitatuoinnit. Tavalliset lävistyksen ja tatuoinnit ovat nykyään menettäneet shokkiarvoaan, ja ovat saavuttaneet aseman melko normaalina koristautumismuotona.

2.5 Muut bodymodifikaatiot

Viime vuosina huimasti yleistyneet erikoisemmat modifikaatiot eivät nekään ole tämän päivän keksintöä, vaan niitäkin on harrastettu pitkin historiaa ja pitkin maailmaa. Juntusen (2004, 242-243) mukaan tietyt alkuasukasheimot viittelivät ihoonsa haavoja, joiden alle istutettiin kovia esineitä, ja yhä edelleen jotkut heimot laajentavat naisten huulia puukiekoilla lautasen kokoisiksi. Nämä ja monet muut alkuperäisheimojen tavat ovat siirtyneet nykypäivään arpitatuointien, subdermal implanttien, surface- ja microdermal-lävistyksen sekä lävistysreikien venyttämisen muodossa. Hokkasen (2012, 151) mukaan kyseisten modifikaatioiden yleistymistä

vauhditti vuosituhat alussa Yhdysvaltalainen BME-verkkolehti ja -yhteisö, jonka välityksellä modifikaatioiden harrastajat sekä alan ammattilaiset jakoivat kuviaan, ajatuksiaan ja ideoitaan. Koska perinteiset tatuoinnit ja tavalliset lävistykset ovat nykyään jo arkipäivää, kehonmuokkausta on lähdetty viemään vielä hurjempaan suuntaan ja kokeilemaan ihmiskehon muokattavuuden rajoja. Tämä on tuonut mukanaan halkaistut kielet, tatuoidut silmämunat ja suipoiksi skalpelloidut korvanlehdet. Suomessa ne kaikkein erikoisimmat modifikaatiot ovat kuitenkin vielä harvinaisia, eikä esimerkiksi kasvoihin laitettuja ihonalaisia implantteja katukuvassa juurikaan näy. Syynä tähän on myös se, että toisin kuin Yhdysvalloissa, Suomessa näiden modifikaatioiden tekemiseen vaadittavaa ammattitaitoa ei löydy moneltakaan lävistäjältä. Yleisin erikoismodifikaatio Suomessa ovat venytetyt korvalävistykset, sekä jo hieman yleistymään päin olevat microdermal-lävistykset, joita erityisesti naiset ottavat.

3 TATUOINNIT JA LÄVISTYKSET ASIAKASPALVELUSSA

3.1 Aiempi tutkimus

Tatuointeja ja lävistyksiä on tutkittu Suomessa melko vähän. Opinnäytetöitä, graduja ja väitöskirjoja tatuointeihin ja lävistyksiin liittyen löytyi yhteensä vain parisenkymmentä. Tatuointeihin liittyvien töiden aiheina olivat mm. tatuointien merkitykset kantajilleen, estetiikka ja naistutkimus, lävistyksiin liittyvät opinnäytteet liittyivät lävistys- ja tatuointistudioiden hygieniaan ja muihin terveydenhoitoalan asioihin, kauneudenhoitoalaan ja lävistyskorujen muotoiluun.

Tutkielmassaan *Consumer perceptions of visible tattoos in service personnel* Marylandin yliopiston professori Dwayne H. Dean (2010) on tutkinut yhdysvaltalaisien suhtautumista tatuointeihin työntekijöihin eri ammateissa. Tulosten mukaan näkyvät tatuoinnit olivat hyväksytyimpiä mm. parturi-kampaajilla, automekaniikoilla ja baarimikoilla (eli niin sanotuilla blue-collar -työntekijöillä) ja vähiten hyväksytyjä mm. pankin lainavirkailijalla, kirjanpitäjällä tai hammaslääkärillä (ns. white-collar -työntekijät). Tulokset olivat samoja riippumatta vastaajien iästä tai siitä, oliko heillä itsellään tatuointeja.

Seuraavana vuonna julkaistussa jatkotutkielmassa *Young adult perception of visible tattoos on a white collar service provider* Dean (2011) tutki nuorten (18-24 vuotta) yliopisto-opiskelijoiden suhtautumista näkyviin tatuointeihin valkokaulustyöntekijöillä. Hän oli yllätynyt siitä miten tulokset osoittivat, että nuoret eivät pitäneet tatuointeja sopivina tax preparation servicen (palvelu jossa autetaan henkilöä veroilmoituksen täytössä) työntekijöille. Nuoret pitivät hypoteettista näkyvästi tatuoitua työntekijää (jolla oli full sleevet ja tatuointi kaulassa) epäluotettavampana ja epäpätevämpänä kuin toista hypoteettista tatuimatonta työntekijää. Näiden tutkielmien ongelmina ovat mm. se, että niissä arvioitiin vain tatuointien näkyvyyttä, eikä esimerkiksi kuvien aiheita. Ja on otettava myös huomioon se, että arvioinnin kohteena olivat hypoteettiset työntekijät, eivätkä sellaiset ihmiset jotka ovat asiakkaalle mahdollisesti entuudestaan tuttuja, sillä ihmisen aiempi tunteminen voi vaikuttaa siihen miten hänen tatuointeihinsa suhtaudutaan.

Suomessa on tutkittu bodymodifikaatioita erittäin vähän. Ensimmäinen aiheeseen liittyvä tilastointi löytyy vasta vuoden 2009 nuorisobarometrista, ja sen mukaan 13 prosentilla suomalaisista 15-29 -vuotiaista on yksi tai useampi tatuointi (Myllyniemi 2009, 98). Vastaavasti 15-29 -vuotiaista 18 prosentilla on yksi tai useampi lävistys. Mutta jos koko Suomen väestöä ajatellaan, tatuoitujen ihmisten määrä on huomattavasti suurempi, sillä tatuoinnit alkoivat yleistyä Suomessa 1970-luvun lopulla ja ensimmäiset tatuointiliikkeet Suomessa avautuivat 80-luvun lopulla (Juntunen 2004, 199).

Eniten aihetta on tutkinut FM Jari Ruotsalainen, joka kirjoitti ensimmäisen suomalaisen tatuointikulttuuriin liittyvän kirjan ja on tutkinut myös tatuointien ja asiakaspalvelutyön yhteyttä Työelämän tutkimus -lehden artikkelissaan Ihon kielioppia - Tatuoituna palvelutyössä (2012). Siinä hän on haastatellut eri palvelualan työntekijöitä (mm. hotellin vastaanottovirkailija, eri kauppojen myyjiä, perushoitaja, kokki), ja todennut että suhtautuminen tatuointeihin palvelualalla perustuu usein näkemyksiin jotka eivät ole enää ajantasaisia, vaan ne ovat kytkeytyneet tatuointien huonomaineiseen historiaan. Ruotsalainen (2012, 256-258) ei kuitenkaan huomannut, että tatuoinnit olisivat olleet ongelma palveltaville asiakkaille, vaan hänen mukaansa negatiivinen palaute oli pääasiallisesti tullut työyhteisöjen sisältä.

Ruotsalaisen artikkelista ei kuitenkaan käynyt ilmi, millaisia tatuointeja haastateltavilla oli, ja missä kohtaa kehoa ne sijaitisivat. Talouselämän artikkelissa Tatuointi ei katkaise uraa henkilöstöpalvelu Staffpointin johtaja Petri Ahonen sanoo että pään, niskan ja kaulan alueen tatuoinnit ovat edelleen vahvoja tunnusmerkkejä ja että näkyviä lävistyksiä ja tatuointeja suvaitaan asiakaspalvelutehtävissä jos yrityksen imagoon liittyy vahva yksilöllisyys (Kupila, 2011). Ruotsalainen (2012, 258) tosin kertoo artikkelissaan olevan hieman paradoksaalista, että työpaikkailmoituksissa etsitään brändeihin sopivia, massasta erottuvia ja persoonallisia tyyppejä, mutta tatuoinnit eivät kuitenkaan ole sellainen asia mitä työntekijällä suorastaan halutaan olevan.

3.2 Arvot, asenteet ja mielikuvat

Yleisesti voidaan ajatella, että palveluammatteihin sekä niissä työskenteleviin henkilöihin on perinteisesti yhdistetty vaatimus neutraaliksi arvotettavasta ulkonäöstä (Ruotsalainen 2012, 246). Eräsalon (2011, 20) mukaan mielikuva yrityksestä vaikuttaa asiakkaan laatukokemukseen. Jos asiakkaan mielikuva on alun perin myönteinen, hän on valmiimpi antamaan anteeksi pienet hairahdukset, kuin jos mielikuva olisi jo valmiiksi kielteinen. Mielikuva on ikään kuin suodatin, jonka kautta asiakas palvelukokemustaan tarkkailee ja johon jokainen asiakaspalvelija omalla toiminnallaan vaikuttaa. Kirjasto on monille ihmisille paikka, jossa ollaan asiakkaana läpi elämän, ja perusta mielikuvalle kirjastosta syntyy usein jo lapsena. Kirjaston työntekijät tulevat tutuiksi ja sama henkilö saattaa palvella samaa asiakasta säännöllisesti vuosikymmeniä. Jotain kirjastojen imagosta kertoo myös se, että se on ainoa ei-kaupallinen yritys, joka on valittu Taloustutkimuksen Kansallinen Asiakaspalvelupalaute -tutkimuksen kolmanneksi parhaaksi asiakaspalveluyritykseksi vuonna 2012 (Taloustutkimus Oy), ja kirjasto on kyseisessä tutkimuksessa sijoittunut kymmenen parhaan joukkoon monesti jo aiemmin.

Eräsalon (2011, 26) mukaan monesti juuri erilaisuus on seikka, joka herättää toisessa ihmisissä kielteisiä tunteita ja ärtymystä. Hänen mukaansa kaikilla ihmisillä on asenteita, eli opittuja suhtautumistapoja, jotka näkyvät siinä miten ihminen toimii, miten hän ajattelee, tuntee sekä reagoi ihmisiin ja asioihin. Asenteet vaikuttavat siihen, millaisia havaintoja muista tehdään ja millä perusteella toisia ihmisiä arvioidaan. Ihmisillä on olemassa ennakkokäsityksiä tietyistä asioista, ja nämä käsitykset voivat perustua joko omaan kokemukseen tai muilta kuultuun mielipiteeseen. Asenteet helpottavat elämää siten, että ne tarjoavat valmiin ajattelumallin jonka mukaan toimia. Mutta asenteet voivat myös hankaloittaa ja rajoittaa elämää, varsinkin jos ne ilmenevät ennakkoluuloina ilman, että niille on olemassa todellista pohjaa.

3.3 Habitus ja sosiaalinen tila

Ranskalainen sosiologi Pierre Bourdieu (1984, 260) kehitti teorian habituksesta, joka tarkoittaa tiivistettynä ihmisen käyttäytymistäipumuksia. Habitusteoria on osa Bourdieun sosiaalisen pääoman mallia, joka koostuu ihmisen kulttuuripääomasta ja taloudellisesta pääomasta. Näiden pääomien määrä ja niiden jakautuminen muodostaa ihmisen habituksen välityksellä tietynlaisen elämäntyylin.

Bourdieu (1998, 18) mukaan "habitus on se synnyttävä ja yhdistävä periaate, joka kääntää tietyn aseman olennaiset ja suhteista muodostuvat luonteenpiirteet yhtenäiseksi elämäntyyliksi, eli yhtenäiseksi joukoksi henkilö-, hyödyke- ja käytäntövalintoja." Tämä liittyy Bourdieun näkemykseen sosiaalisista luokista, jotka määräytyvät ihmisten kannanottojen kautta; mitä henkilö syö, miten pukeutuu, mitä harrastaa, millainen hänen poliittinen mielipiteensä on ja miten hän tämän mielipiteensä ilmaisee. Nämä erilaiset maut valintojen suhteen tuottavat erot sen välillä mitä henkilö pitää hyvänä tai hienona ja mitä ei. Erilaiset tavat havaita ja jaotella näitä kannanottoja muuttuvat symbolisiksi eroiksi ja muodostavat ikään kuin kielen ja toimivat tunnusmerkkeinä sosiaalisessa luokittelussa (Bourdieu 1998, 18-19), ja siinä mikä ihmisen sosiaalinen tila on.

Nämä luokat eivät kuitenkaan muodosta mitään tietynlaista ihmisryhmää, vaan habitus määrittää ihmisiä siten, että saman sosiaalisen tilan ihmiset ovat Bourdieun (1998, 19) mukaan hengenheimolaisia, ja samankaltaisia sekä ominaisuuksiltaan että käyttäytymistäipumuksiltaan, heillä on siis samanlainen maku asioiden suhteen. Savolaisen (1993, 63) mukaan maku on orientaatiomekanismi, jonka avulla yksilö päättää mikä on hänen "järkevä" paikkansa sosiaalisessa tilassa ja millaiset valinnat ja tavarat sopivat tai eivät sovi hänen asemassaan olevalle.

Näkyviä tatuointeja ja/tai lävistyksiä omaava kirjaston työntekijä voi aiheuttaa niin sanotun habitusristiriidan. Monelle asiakkaalle kirjasto näyttyy sivistyksen ja kulttuurin kulmakivenä, ja tämä mielikuva voi häiriintyä, jos kirjaston työntekijä ei vastaakaan asiakkaan odotuksia habituksensa puolesta. Vaikka asenteet modifikaatioita kohtaan ovat vuosien saatossa lieventyneet tatuointien ja

lävistysten yleistymisen myötä, ne ovat varmasti vielä monille ihmisille jotain johon he suhtautuvat lähtökohtaisesti negatiivisesti.

3.4 Bodymodifikaatiot ja työelämä

Jauhaisen (2004) mukaan nykyään työntekijät mielletään yrityksen käyntikortteiksi, ja hänen mukaansa työntekijän henkilökohtaisen tyylin täytyy olla linjassa yrityksen tyylin kanssa. "Myyjän pitää olla myyjän näköinen ja it-nörtin pitää olla it-nörtin näköinen". Kauppisen (2004, 21) mukaan työntekijän ulkonäkö ja koko olemus luovat tärkeän ensivaikutelman ihmisten välisissä kohtaamisissa, oli kyseessä sitten rekrytointitilanne tai asiakaspalvelutapahtuma. Eräsalon (2011, 78) mukaan niin sanotun haloefektin voi aiheuttaa asiakkaassa jokin asiakaspalvelijan ulkonäköön liittyvä asia, kuten kauneus, lävistys, hiusten väri tai vaatteiden tyyli. Vaikutus voi olla myönteinen tai kielteinen, mutta tällöin kyseinen ominaisuus saa tilanteessa kohtuuttoman suuren huomion, jolloin haloefekti alkaa ohjata syntyvää vaikutelmaa. Negatiivinen ensivaikutelma voi aiheutua myös ns. polttomerkki-ilmiön ansiosta, joka tarkoittaa yksilöllä jostakin ihmisryhmästä vallalla olevaa yleistävää käsitystä, kuten "kaikki tatuoidut ovat olleet vankilassa". Asia ei tietystikään pidä paikkaansa, mutta tämä vaikuttaa tapaan, miten kyseinen henkilö suhtautuu tatuoituun asiakaspalvelijaan. Polttomerkki-ilmiön voi aiheuttaa esimerkiksi ikä, sukupuoli tai pukeutumistyyli. Ruotsalainen (2012, 257) tiivistää tämän hyvin: "Voidaan sanoa, että luotamme niihin, jotka ovat kanssamme samanlaisia, kun taas erilaisuus tai toiseus herättää meissä epäluottamusta".

Kauppinen jatkaa, että kun puhutaan ulkonäköasioista, puhutaan usein myös stereotyyppioista. Hänen mielestään ahtaat stereotyypit eivät edistä työhyvinvointia, vaan sen kannalta on edullista, että työyhteisössä on erinäköisiä, eri-ikäisiä ja erilaisen taustan omaavia ihmisiä. Erilaisuus voi synnyttää positiivista jännitettä, mikä puolestaan voi luoda uusia oivalluksia ja innovaatioita. Hän puhuu myös moninaisuuden johtamisesta, joka on prosessi johon liittyvät yksilöllisyyden tunnistaminen sekä erilaisuuden hyväksyminen ja kehittäminen työelämässä. Erityisesti kirjastomaailmassa tämä on hyvä ottaa huomioon, sillä eiväthän

kirjaston asiakkaatkaan ole kaikki samanlaisia ja yhden stereotypian mukaisia, miksipä siis työntekijöidenkään pitäisi olla?

4 TUTKIMUS

4.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni lähtökohta oli kiinnostus siihen, miten kirjastoalalla suhtaudutaan kirjastotyöntekijän näkyviin bodymodifikaatioihin. Halusin saada selville, onko bodymodifikaatioista selkeätä haittaa rekrytointitilanteessa, ja jos on, onko syynä rekrytoijan henkilökohtainen mielipide, kirjaston omat säännöt liittyen työntekijöiden ulkonäköön, vai kenties kaupungin/kunnan sanelema ohjeistus, joka on sama kaikille kaupungin/kunnan työntekijöille. Bodymodifikaatioiden ja asiakaspalvelun/työpaikan yhteyttä on käsitelty useissa tatuointeihin liittyvissä kirjoituksissa, mutta ei keskittyen pelkästään yhteen alaan, ja niissä on keskitytty pelkästään tatuointeihin, ei lävistyksiin. Nykyään bodymodifikaatiot ovat yleistyneet siinä määrin, että niitä näkee paljon myös asiakaspalveluammateissa toimivilla henkilöillä. 10 tai 15 vuotta sitten näkyvät modifikaatiot olivat hyväksytyjä lähinnä rockmuusikoilla ynnä muilla vastaavilla julkisuuden henkilöillä sekä tatuointiartisteilä, kun taas nykyään on täysin normaalia että kaupan kassatyöntekijällä on nenärengas ja piilokalju, tai TV:n kokkikilpailun osallistujista suurella osalla on full sleevet molemmissa käsissä.

Tutkimusongelmani ydin on siinä, että miten kirjastoalalla erikoisempaan ulkoasuun työntekijöillä suhtaudutaan. Mediassa kirjastoala edelleenkin näyttäytyy usein konservatiivisena ja perinteisenä, ja kirjaston työntekijät kuvataan stereotyyppisesti keski-ikäisinä äreinä täteinä tai hiljaisina värittöminä hiirulaisina. Edelleen esimerkiksi terveydenhoito- tai finanssialalla näkyvät tatuoinnit ovat vähemmän hyväksytyjä, ja näkyvät lävistyksset monilla aloilla hygienia- ja turvallisuussyistä täysin kiellettyjä, kun taas esimerkiksi rock-henkisen baarin työntekijälle, poliisille, levykaupan myyjälle tai autokorjaamon mekaanikolle modifikaatiot voivat tuoda lisää ammatissa hyväksi koettua persoonallisuutta ja katu-uskottavuutta. Onko siis kirjastoalan suhtautuminen bodymodifikaatioihin kielteisempää tai myönteisempää kuin muilla asiakaspalvelualoilla, vai asettuuko hyväksynnän taso samalle viivalle esimerkiksi ruokakaupan kassatyöntekijän kanssa?

Halusin tutkimuksessani selvittää myös sitä, ovatko tietynlaiset modifikaatiot hyväksytympiä kuin toiset, ja missä menee raja? Ehkä kaksi lävistystä kasvoissa on ihan ok, mutta neljä on jo liikaa. Tai että suhtaudutaanko pienemmissä kunnissa modifikaatioihin kirjastossa olennaisesti negatiivisemmin kuin suuremmissa. Kiinnostavaa on myös se, miten paljon rekrytoijan oma mielipide joko negatiivisessa tai positiivisessa mielessä vaikuttaa rekrytointipäätökseen, halutaanko ehkä pelata varman päälle suosimalla rekrytoinnissa neutraalimman näköisiä työntekijöitä ajatellen asiakkaiden mahdollista suhtautumista asiaan ja voiko modifikaatioista olla jopa hyötyä aiemmin mainitun katu-uskottavuuden puitteissa esimerkiksi musiikkiosaston tai nuortenosaston työntekijälle.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni on kvantitatiivinen selittävä tutkimus. Selittävän tutkimuksen tarkoitus on antaa tutkitusta asiasta perusteltua lisätietoa ja esittää asioiden välisiä kausaalisuhteita, ja selittää millä tavalla tapahtumat, käsitykset tai mielipiteet eroavat tai liittyvät toisiinsa. Vilkan (2007, 19-26) mukaan kvantitatiivinen menetelmä taas puolestaan pyrkii tulosten kuvailuun numeraalisesti.

Valitsin tutkimusmenetelmäkseen kyselytutkimuksen, jonka toteutin verkkoon tekemälläni kyselylomakkeella. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 195) mukaan on hyvä valita tutkimusmetodiksi haastattelu tai kyselylomake silloin kun halutaan saada selville, mitä tutkittavat ajattelevat, tuntevat, kokevat tai uskovat. Vilkan (2007, 28) mukaan kysely on hyvä aineiston keräämisen tapa, kun tutkittavia on paljon ja he ovat hajallaan. Ongelmana usein on se, että yleensä joudutaan tekemään myös uusintakysely, mutta itse sain riittävän määrän vastauksia jo ensimmäisellä kyselykierroksella. Kyselylomake soveltui tutkimukseeni parhaiten, sillä olisi ollut paljon vaikeampaa haastatella riittävän suuri otos kuin hankkia tarvittava aineisto kyselylomakkeen avulla. Haastattelun avulla tutkimusaineiston kerääminen olisi ollut siltäkin osin hankalaa, että itselläni on näkyviä lävistyksiä ja se olisi voinut vaikuttaa haastateltavien vastauksiin.

Hirsjärven ym, (2009, 193) mukaan kyselytutkimus on havainnoinnin muoto, jossa aineisto on kerätty standardoidusti ja jossa kohdehenkilöt muodostavat otoksen

tietystä perusjoukosta. Tässä tapauksessa otokseni on mielestäni lukumäärällisesti riittävän laaja, jotta siitä voi vetää jonkinlaisia johtopäätöksiä, sekä myöskin tarpeeksi edustava otos perusjoukosta, eli yleisten kirjastojen työntekijöistä. Edustavin mahdollinen otos olisi saatu, jos kyselyä ei olisi kohdennettu vain rekrytoinnista vastuussa oleville, vaan kaikille työntekijöille. Koska yleensä kirjaston rekrytointiasioista päättää johtavassa asemassa oleva henkilö, ja tähän asemaan päästään vasta iän ja kokemuksen karttuessa, vastaajien ikäjakauma ei ole tasainen, eikä edusta kirjastojen koko työntekijäkuntaa.

4.3 Kyselytutkimus ja sen toteutus

Lähetin vastauspyynnön 335 yleiseen kirjastoon ja vastauksia tuli 129 kappaletta, eli vastausprosentti oli 38,5. Kysely oli avattu vastausta lähettämättä 66 kertaa, mutta se voi johtua siitä, että kysely on avattu lukematta ohjeistusta, ja vasta sen jälkeen lähetetty eteenpäin rekrytoinnista vastaavalle henkilölle. Koska tutkimukseni käsittelee suhtautumista bodymodifikaatioihin rekrytointitilanteessa, pyrin tavoittamaan kyselylläni vain ne henkilöt, jotka kirjastoissa vastaavat rekrytoinnista joko kokonaan tai osittain. Tämän takia kovinkaan paljon suurempaa vastausmäärää olisi tuskin ollut mahdollista saada, sillä kaikissa kirjastoissa rekrytointia ei itsenäisesti tehdä, vaan se on keskitetty alueen pääkirjastoon tai johonkin muuhun isompaan kirjastoon.

Toteutin kyselyni keväällä 2013. Aikaa vastaamiseen oli 1,5 kuukautta. Käytin pelkästään sähköistä kyselylomaketta, jonka tein Webropol-palvelun avulla, ja vastauspyynnöt lähetin sähköpostitse. Webropol on sovellus, joka on tarkoitettu erilaisten sähköisten kyselyjen toteuttamiseen ja tulosten analysointiin.

Rakensin kyselylomakkeeni (Liite 1) puolistrukturoidusti. Käytin paljon tarkkoja ennalta määrättyjä vastausvaihtoehtoja, mutta myös paljon vastausvaihtoehtojen yhteydessä avoimia vaihtoehtoja ("muuta, mitä?", "jos kyllä niin miksi?"), joihin perustelun saattoi kirjoittaa, näin pystyin saamaan vastauksiin myös sellaisia näkökulmia mitä en ollut tullut kyselyä laatiessani välttämättä ajatelleeksi. Halusin

myös antaa vastaajille mahdollisuuden kertoa halutessaan oman mielipiteensä tarkemmin, enkä kahlita vastaajaa pelkästään valmiiksi antamiini vaihtoehtoihin.

Kyselyni alkuun sijoitin viisi kappaletta vastaajien taustoja valottavia peruskysymyksiä (sukupuoli, ikä, minkä läänin alueella kirjastonne sijaitsee, minkä kokoisessa kaupungissa/kunnassa kirjastonne sijaitsee) joihin oli pakko vastata. Tämä siksi, että näiden muuttujien ristiintaulukointi kyselyvastausten kanssa oli mielestäni tärkeää. Peruskysymyksiin kuului myös kysymys "Asemasi kirjastossa?", jota en kuitenkaan merkinnyt pakolliseksi.

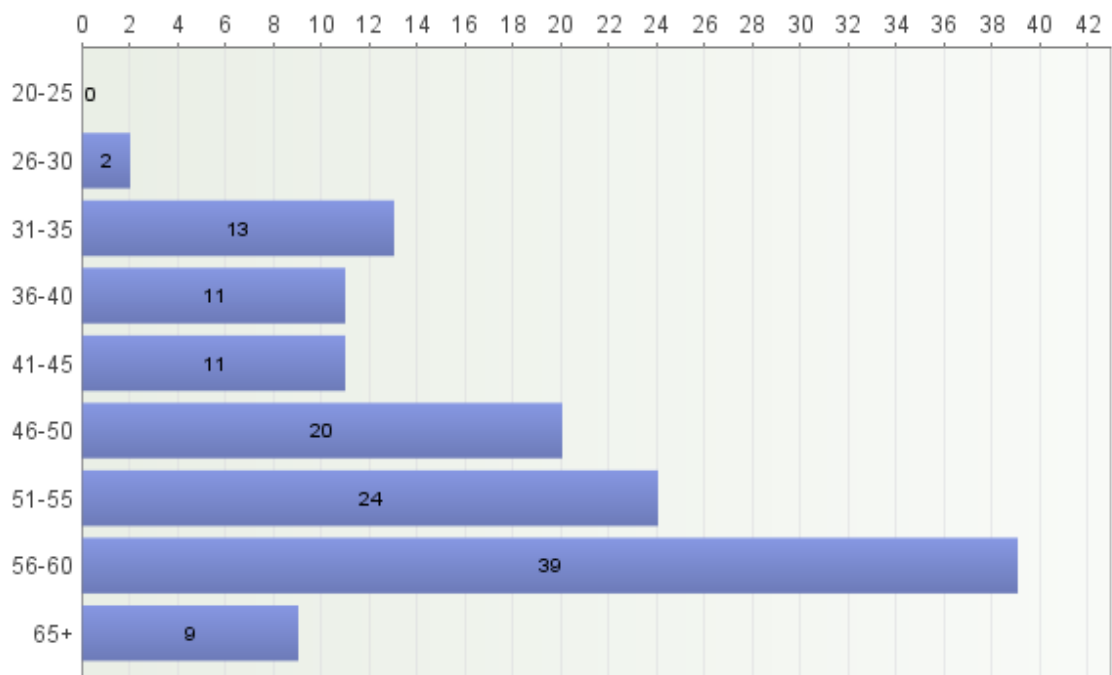
Seuraavat seitsemän kysymystä käsittelivät työntekijöiden ulkoasuasioita yleisesti. Halusin tietää, onko vastaajien kirjastoissa käytössä työvaatteita tai muunlaisia työntekijän tunnusmerkkejä tai onko kirjastoissa jonkinlaisia ohjeita koskien työntekijöiden ulkoasua/pukeutumista työaikana, ja jos on, niin mistä nämä ohjeet ovat peräisin. Olin myös kiinnostunut siitä, onko vastaajien kirjastoissa jouduttu huomauttamaan jollekin työntekijälle hänen ulkonäkönsä liittyvistä asioista, ja jos, niin onko huomautus tullut esimieheltä, muilta työntekijöiltä vaiko kenties asiakkaalta.

Loput kysymykset käsittelivät vastaajien mielipiteitä bodymodifikaatioista sekä erikoisemmista hiusväreistä ja -tyyleistä kirjaston työntekijöillä. Käytin kahdessa kysymyksessä Likertin asteikkoa, sillä koin sen parhaimmaksi tavaksi kartoittaa vastaajien suhtautumista työnhakijan näkyvien lävistysten määrään tai näkyvän tatuoinnin kuva-aiheeseen. Mukana oli myös esimerkkikuvia mahdollisine selityksineen. Kyselyn lopussa oli myös täysin avoin "Muuta lisättävää tai kerrottavaa?" -laatikko, johon yli puolet vastaajista (77 kpl) kirjoittivat jotain. Kysymyksiä kyselyssä oli yhteensä 19 kpl.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Taustatiedot

Kyselyyn vastasi yhteensä 129 henkilöä. Heistä 21 kpl (16,28 %) oli miehiä ja 108 kpl (83,72 %) naisia. Kaikkiin kysymyksiin eivät kaikki vastanneet, mutta määrät vaihtelivat välillä 125-129, joten kovin suuria heittoja ei kysymysten välillä syntynyt.

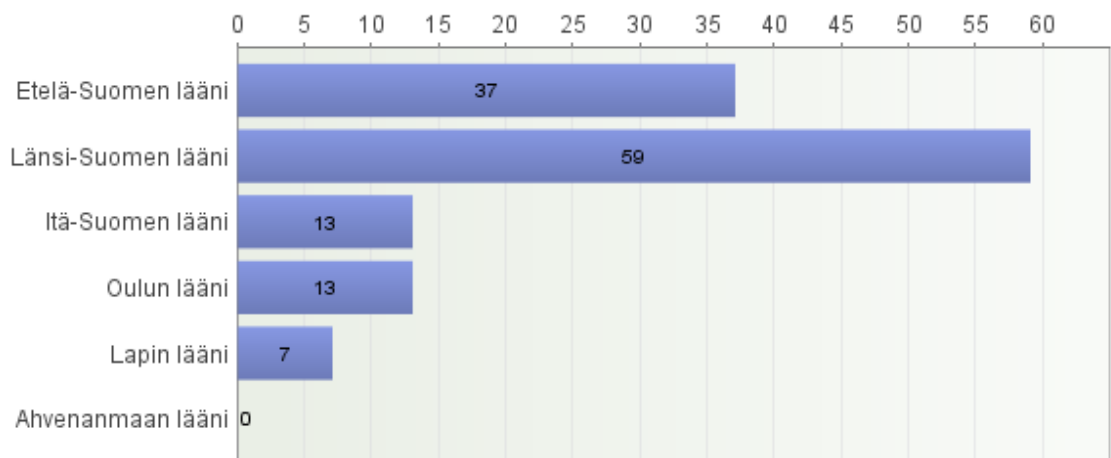
Kuvio 1. Vastaajien ikäjakauma

Yllä olevassa taulukossa (kuvio 1) näkyy vastaajien ikäjakauma. Vastaajien suurin ikäryhmä oli 56-60 -vuotiaat, heitä oli 39 kappaletta eli 30,23 % vastaajista. Määrä saattaa tosin selittyä sillä että olin unohtanut kyselystä ikäryhmän 60-65, joten moni sen ikäinen varmaan vastasi iäkseen 56-60 sillä kysymys oli pakollinen. Vastaajista yli puolet (72 kpl) oli yli 51-vuotiaita, ja enemmän kuin kaksi kolmasosaa yli 46-vuotiaita, joten tulosten tulkinnassa täytyy ottaa huomioon, että vastaajina olivat enimmäkseen keski-ikäiset tai sitä vanhemmat henkilöt. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että kaikki vähänkään vanhemmat ihmiset ovat automaattisesti modifikaatioihin tietyllä tavalla suhtautuvia, mutta ottaen huomioon

tatuointien yleistymisen suhteellisen lyhyen historian Suomessa, ikäasia täytyy ottaa tuloksia tulkittaessa huomioon.

Kysyin myös vastaajien asemaa kirjastossa, ja yli puolet vastaajista eli 75 kpl (58,59 %) oli kirjastotoimenjohtajia, ja lähes kolmasosa eli 36 kpl (28,12 %) kirjastonjohtajia. Osastonjohtajia ja kirjastonhoitajia oli kumpaakin 3 kpl (2,34 %) ja kirjastovirkailijoita oli 2 eli 1 (1,56 %). Muita titteleitä oli 9 kpl (7,03 %) ja vastauksissa mainittiin mm. palvelupäällikkö/esimies, kirjastotoimen apulaisjohtaja ja vastaava kirjastotoimenjohtaja. Ikäjakaman perusteella voidaan päätellä, että kirjastojen rekrytoinnista vastuussa olevat ovat iältään useimmiten hieman vanhempia, mutta koska kirjastoissa henkilöstöasioista päättävään asemaan usein päädytään vasta sitten kun uraa on takana hieman enemmän, on loogista että kyselyn ikä- ja tittelijakauma on tällainen.

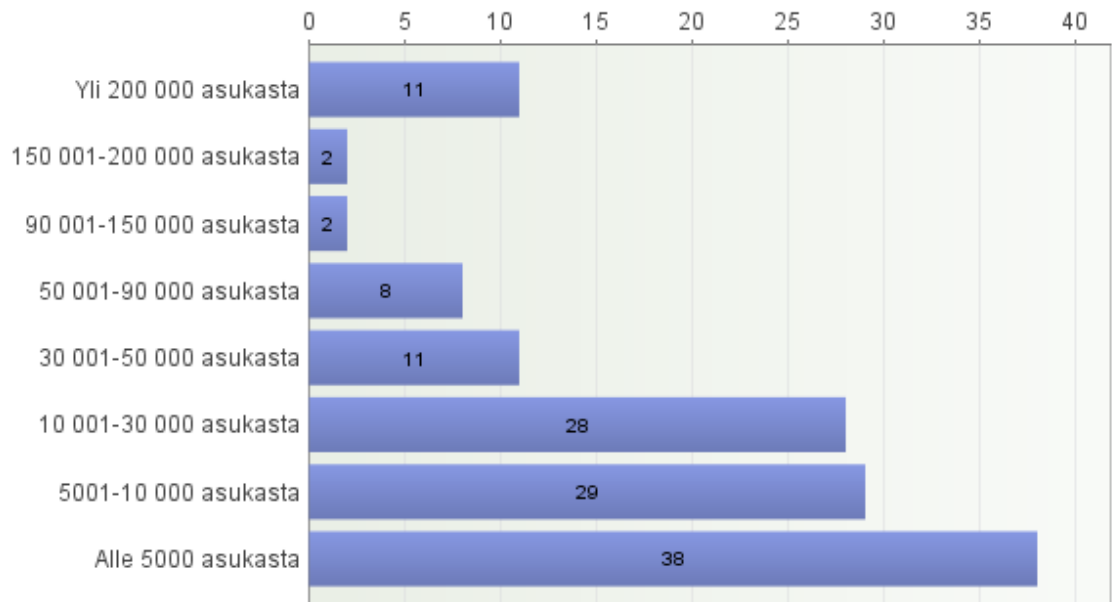
Eniten vastaajia oli Länsi- ja Etelä-Suomesta. Lääneittäin vastaajien sijainnit jakautuivat seuraavasti (kuvio 2):

Kuvio 2. Vastaajien kirjastojen sijainti

Halusin ehdottomasti tietää, minkä kokoisessa kaupungissa/kunnassa vastaajien kirjastot sijaitsivat, sillä halusin tietää ollaanko pienemmissä kunnissa varautuneempia tai suuremmissa kaupungeissa myönteisempiä modifioitujen työntekijöiden suhteen. Yli 200 000 asukkaan kunnista, eli Helsingistä, Vantaalta, Espoosta sekä Tampereelta vastauksia tuli yhteensä 11 kirjastosta. Suurin osa eli 95 kpl 129:sta (73,64 %) vastaajien kirjastoista sijaitsi kuitenkin alle 30 000

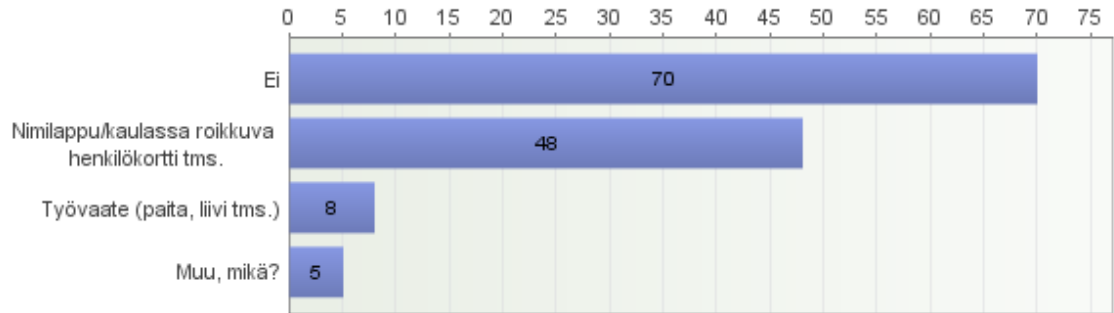
asukkaan kunnassa, ja näistäkin yli kolmasosa oli alle 5000 asukkaan kuntia, joten pienet kunnat olivat kyselyssä hyvin edustettuina (kuvio 3).

Kuvio 3. Kirjastojen sijaintikunnan asukasmäärä

5.2 Työntekijöiden ulkoasusta yleisesti

En halunnut hypätä taustatiedoista suoraan modifikaatiokyvyyn, vaan halusin taustatietoa myös siitä, millaisia pukeutumis- tai ulkonäköohjeita kirjastoissa on, mistä ne ovat lähtöisin ja noudatetaanko niitä kirjaimellisesti. Kysyin, onko vastaajan kirjastossa käytössä jokin henkilökunnan tunnistamismenetelmä (kuvio 4), esim. kaulassa roikkuva henkilökortti tai työvaate kuten paita tai liivi, johon 70 kpl (55,56 %) vastasi ei. Kaulassa roikkuva henkilökortti/nimilappu oli käytössä 48 vastaajan (38,1 %) kirjastossa ja työvaate eli paita tai liivi 8 (6,35 %) vastaajalla. Muu, mikä? -vastauksia oli 5 kpl (3,97 %), joissa mainittiin huivi ja pinssi, tai se että nimilappuja tai paitoja on mutta niitä ei ole pakko käyttää tai että niiden käyttöaste on vaihteleva.

Kuvio 4. Henkilökunnan tunnistamismenetelmät

Onko kirjastossanne jonkinlaista ohjeistusta työntekijöiden ulkoasuun liittyen? - kysymykseen tuli vastauksia 128 kpl joista "Ei" vastasi 90 kpl (70,31 %) vastaajista (jolloin sai siirtyä suoraan kysymykseen 10) ja "Kyllä, mitä?" 38 kpl (29,69 %), johon sai vastata avoimesti. Siisti ja/tai asiallinen pukeutuminen mainittiin 19 vastauksessa ja vaatimus ei liian paljastavasta pukeutumisesta 12 vastauksessa. Muutama esimerkkivastaus:

Pukeutumisessa ei saa ottaa poliittista, uskonnollista kantaa asioihin.

Asiakaspalvelussa vaaditaan myös asiallista pukeutumista ja muuta ulkoasua, se on myös asiakkaan huomioonottamista Tämä tarkoittaa ennen kaikkea siisteyttä ja esimerkiksi kesäaikana ei liian kevyiden asujen käyttöä, urheilushortsit ja helletopit eivät kuulu kirjastoon. Vaikka muoti vaatisi risoja farkkuja tai hätkähdyttävää koristautumista, asiakaspalveluun ne eivät sovellu.

Kysyttäessä olen sanonut esim. työllistetyille, että verkkarit tai urheilushortsit eivät sovi.

Vaatimus: yleinen siisteys, ei liikaa kasvotävyksiä tai näkyviä tatuointeja.

Kysyin mistä edellisen kysymyksen ohjeistus on peräisin, ja vastausvaihtoehdoista sai valita kaikki sopivat vaihtoehdot. Kaupungilta/kunnalta ja joltain ylemmältä kirjastolta (pääkirjasto, maakuntakirjasto) oli kumpikin vastauksena 2 (5,41 % ja

5,41 %) kertaa ja loput 33 vastaajaa (89,19 %) sanoivat että ohjeet ovat peräisin kirjaston omista ohjeista tai omalta johtajalta.

Halusin kuitenkin tietää, että jos jonkinlaista työntekijöiden ulkonäköön liittyvää ohjeistusta on, noudatetaanko näitä kyseisiä ohjeita kirjaimellisesti. Tähän tuli vastauksia 41 kpl ja niistä ja Ei, miksi? -vastauksia oli 23 kpl (56,1 %) ja Kyllä -vastauksia 18 kpl (43,9 %). Selityksenä ohjeistuksen noudattamattomuuteen olivat mm:

Tarkemmat ohjeet on tarkoitettu terveydenhuollon henkilökunnalle ja kirjastossa noudatetaan soveltuvin osin

Siisteyskäsitys on subjektiivinen asia

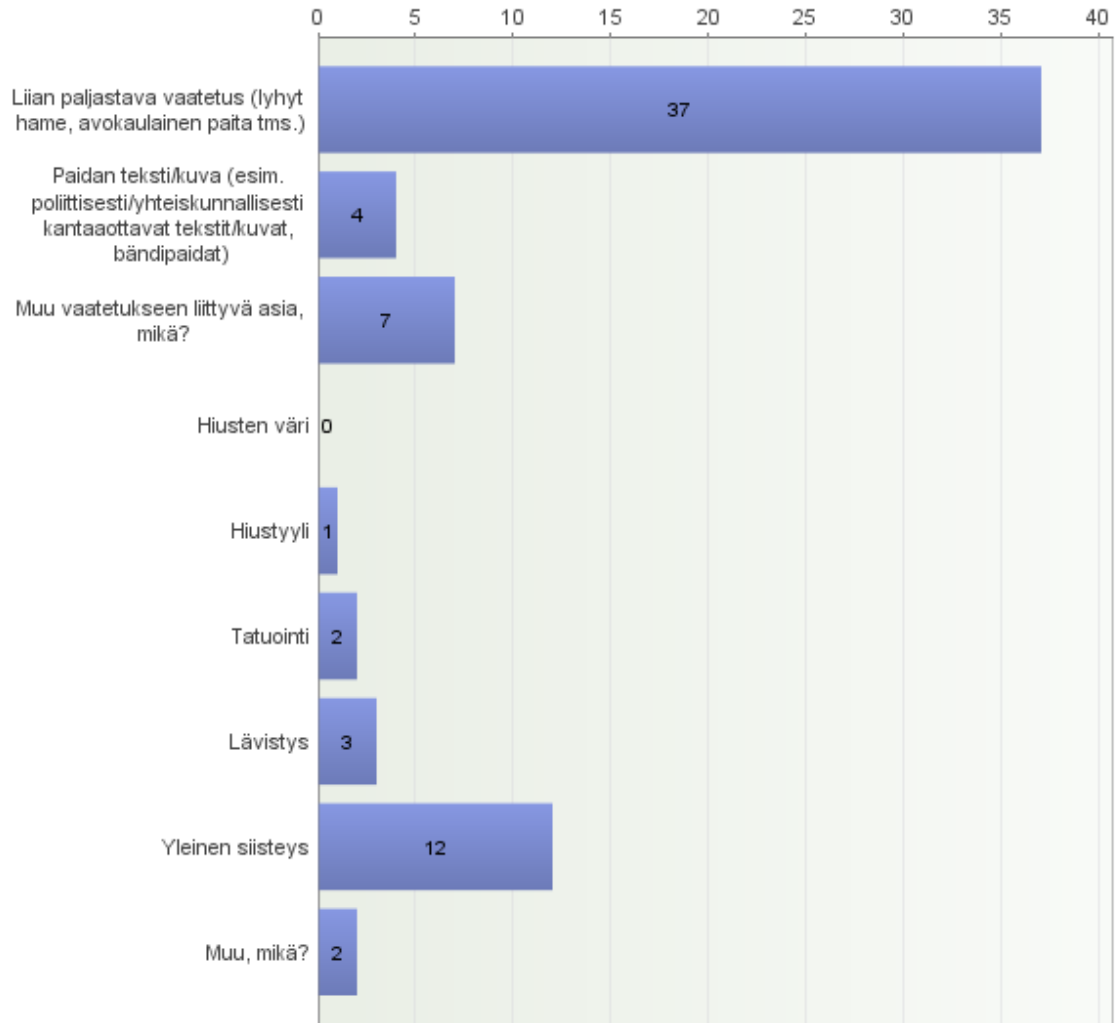
Kesällä väljemmät säännöt

Maalaisjärkeä saa käyttää

Ovat usein myös persoonallisuuteen liittyviä asioita

Olin myös kiinnostunut siitä, onko vastaajien kirjastoissa ollut joskus huomautettavaa työntekijöiden ulkonäöstä, mitä huomautus on koskenut ja miltä taholta huomautus on ollut peräisin. Huomauttamista ei ollut ollut 78 vastaajan kirjastossa, jolloin sai siirtyä kysymykseen 12. Kyllä -vastauksia oli 66 kpl, joista 26 kpl oli tullut kirjaston johtajan taholta, 20 kpl muiden työntekijöiden taholta ja 18 kpl asiakkaiden taholta. Yksi vastaaja sanoi että aiheeseen liittyvää palautetta oli tullut mystery shopper -menetelmällä tehdyssä asiakaspalvelukartoituksessa.

Mitä huomautus on koskenut? -kysymykseen vastatessa sai valita kaikki sopivat vaihtoehdot, ja vastaukset jakaantuivat seuraavasti (kuvio 5):

Kuvio 5. Työntekijöiden ulkoasusta tulleiden huomautusten aiheet

Useimmiten vastattiin, että huomautukset ovat liittyneet työntekijöiden vaatetuksen paljastavuuteen ja yleiseen siisteys. Lävistyksistä, tatuoinneista tai hiusväreistä ja -tyyleistä oli huomautettu yhteensä vain muutaman kerran. Avoimissa vastauksissa (9 kpl) mainittiin 4 kertaa ilman kenkiä työskentely, ja 4 kertaa pipon/hupun päässä pitäminen asiakaspalvelussa, jotka olivat asioita joihin erityisesti TET-harjoittelijat ja nuoret kesätyöntekijät olivat syylistyneet, sillä ikäasia mainittiin vastauksen yhteydessä.

Kysyin vielä, pitäisikö vastaajan mielestä kirjaston työntekijöillä yleisesti olla käytössä jonkinlainen työasu tai yhtenäinen pukeutumistyyli. Tähän vastattiin "Ei,

miksi?" 72 kertaa (56,25 %), "Kyllä, miksi?" 38 kertaa (29,69 %) ja "En osaa sanoa" 18 kertaa (14,06 %). Ei-vastauksen perusteluissa mainittiin pelkän nimikyltin tms. tunnisteiden riittävyys 13 kertaa, kirjaston pienuuteen ja sen perusteella henkilökunnan helppoon tunnistamiseen liittyvät asiat 13 kertaa, ja persoonallisen pukeutumisen tärkeyttä korostettiin 18 vastauksessa. 5 kertaa mainittiin myös että vaikkapa työliivi jota pidettäisiin omien vaatteiden päällä voisi olla ok, mutta sen suurempaa yhtenäistä asua ei pidetty toivottavana. Vastauksissa korostui myös se että kirjasto ei ole virasto, ja että liian virallisen näköinen työasu voisi jopa etäännyttää asiakkaasta. Muita perusteluja olivat mm.:

Ne jäävät kuitenkin pitämättä, ellei niitä valvota.

Olemme joskus kokeilleet, mutta ei toiminut.

Olen ollut töissä, joissa kaikilla oli sama vaatetus. Kaikille ei sovi välttämättä yhtenäinen asu.

Kirjasto on myös perinteisesti erilaisten ihmisten avoin kohtaamispaikka. Miksi siis työntekijöiden pitäisi olla yhdestä muotista.

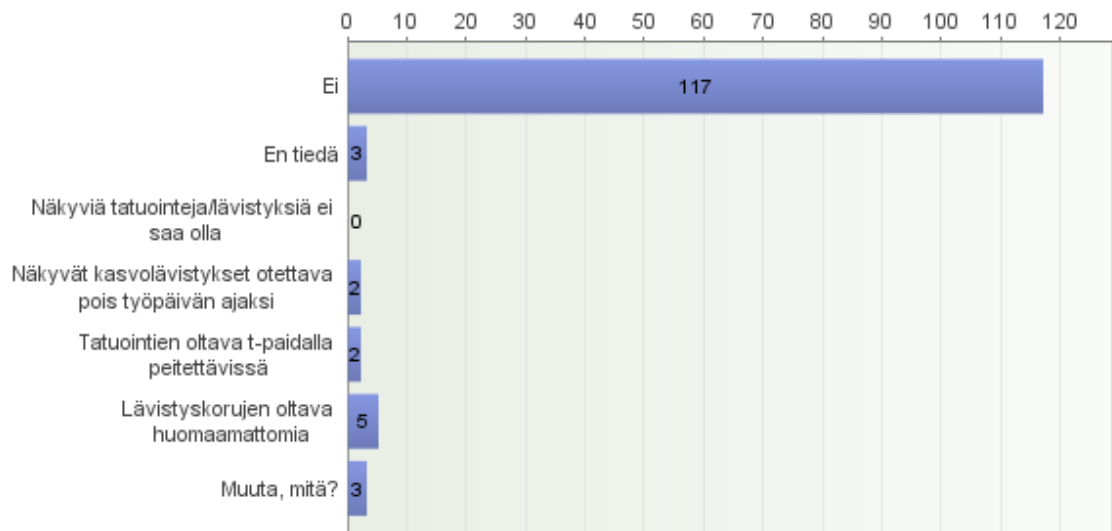
Ei kunnilla ole varaa hoitaa työpukuja, muuten paha velvoittaa pitämään esim. jakkupukua ja sinisiä sukia.

Olisin voinut muotoilla tämän kysymyksen eri tavalla, sillä selvästi monet ajattelivat, että tarkoitin yhtenäisellä pukeutumisella kokonaista asua kuten jakkupukua. Tarkoitin kuitenkin vain jotain yksittäistä vaatekappaletta kuten liiviä, paitaa, huivia tai muuta vastaavaa.

Kyllä -vastauksissa ylivoimainen perustelu oli henkilökunnan tunnistettavuus ja asiakkaista erottuminen, tämä mainittiin 31 vastauksessa 38:sta. Muutamaan kertaan mainittiin myös henkilökunnan yhteishengen lisääminen, kirjaston markkinointi ja kirjaston roolin tukeminen sekä se, että asiakkaiden on myös helpompi lähestyä työntekijöitä paremman tunnistettavuuden myötä ja että pelkkä nimikyltti on liian huomaamaton tunnistusmenetelmä.

5.3 Suhtautuminen bodymodifikaatioihin

Ensimmäinen pelkästään modifikaatioihin liittyvä kysymys oli "Onko kirjastossanne jonkinlaista ohjeistusta/linjaa työntekijöiden lävistyksiin/tatuointeihin liittyen?" (kuvio 6), johon 117 (91,41 %) vastaajaa 128:sta vastasi ei.

Kuvio 6. Kirjastojen bodymodifikaatioihin liittyvä ohjeistus

Yhteensä vain 12 vastaajaa sanoi, että ohjeistus on olemassa, ja niistäkin vain kahdessa kirjastossa kasvolävistyksen on otettava pois työpäivän ajaksi, missään ei ollut sellaista linjaa, ettei näkyviä tatuointeja tai lävistyksiä saa olla ollenkaan.

Kysymykseen "Voiko mielestäsi ns. erikoisemmasta ulkonäöstä olla jopa etua esimerkiksi musiikkiosaston tai nuortenosaston työntekijälle?" vastattiin "Ei, miksi?" 25 kertaa (19,38 %), "Kyllä, miksi?" 66 kertaa (51,16 %) ja "En osaa sanoa" 38 kertaa (29,46 %). Ei-vastausten perusteluita olivat mm.:

Meillä ei ole erikseen musiikki- tai nuortenosaston työntekijöitä.

Ammattitaito ja käytös merkitsevät enemmän kuin ulkoinen habitus. Kääntäen esim. huolitellulla ulkonäöllä ei ole merkitystä, jos käyttäytyy työkeästi asiakkaita ja työtovereita kohtaan.

Ammattitaito kyllä ratkaisee ja asiakaspalvelukyvyt, ei ulkonäkö.

Se houkuttaisi ehkä tiettyä tyyppiä asiakkaita, mutta kirjasto on paikka kaikille. Toisia erikoinen ulkonäkö taas saattaa pelottaa.

Ei työntekijä ole vain tiettyä asiakasryhmää varten.

Koska 'erikoinen ulkonäkö' kertoo siitä, että ihminen ei ole hyväksynyt itseään.

Kyllä-vastausten perusteluissa korostuivat samaistuttavuus (6 mainintaa), se että nuorten on mahdollisesti helpompi lähestyä työntekijää (22 mainintaa) ja katuuskottavuus (6 mainintaa). Muita perusteluja olivat mm.:

Asiakkaan saattaa olla helpompaa aloittaa keskustelu, kun voi heittää kommenttia tyyliin "ihanat hiukset" - ainakin aikansa elänyt mielikuva nutturapäätädeistä saisi kyytiä!

Nuoret ovat avoimempia erilaisuudelle, vanhempien ihmisten kohdalla rajoittaa konservatismi ja mahd ennakkoluuloiset assosiaatiot

Osoittaa että erilaiset asiakkaatkin ovat tervetulleita

Varmaan on nuoria mahdollisia asiakkaita, joiden kynnystä käyttää kirjastoa se voi madaltaa.

Kirjasto voi viestittää arvostavansa kaikennäköisiä ihmisiä.

Vastauksissa korostettiin myös sitä, että oli erikolisemmasta ulkonäöstä sitten haittaa tai etua, ammattitaito kuitenkin loppupeleissä merkitsee enemmän.

Halusin erotella rekrytoijan oman mielipiteen kirjaston mahdollisista omista säännöistä kysymyksellä "Jos kysytään vain ja ainoastaan henkilökohtaista mielipidettäsi, onko mielestäsi näkyvillä lävistyksillä/tatuoinneilla

/erikoisella hiustyylillä/epätavallisella pukeutumistyyllillä tms. vaikutusta työnhakijan/kirjastoalan opiskelijan kirjastoalalle työllistymiseen?". Tähän vastasi että vaikutusta ei ole suuntaan tai toiseen 69 vastaajaa (54,76 %). "Kyllä, vaikuttaa negatiivisesti, miksi?" vastasi 53 vastaajaa (42,06 %) ja "Kyllä, vaikuttaa positiivisesti, miksi?" 4 vastaajaa (3,17 %). Mielenkiintoista oli, että edellisessä kysymyksessä suurempi osa vastaajista oli sitä mieltä, että nuortenosaston työntekijällä erikoisesta ulkonäöstä voi olla etua, mutta kun kysyttiin laajemmin, niin negatiivisia vastauksia oli paljon enemmän. Tämä tosin voi johtua siitä, että vastauksissa korostui se, että ajatellaan että erikoisempi ulkonäkö pelottaisi tai häiritsisi joitain asiakkaita tai joitain rekrytoijia (12 mainintaa), ja näin ollen pelataan rekrytoinnissa mieluummin varman päälle. Joissain vastauksissa (10 mainintaa) sanottiin myös, että vaikka vastaajan omassa kirjastossa asia ei ole ongelma, vastaaja veikkasi että esim. pienemmillä paikkakunnilla voisi olla. Näissä vastauksissa korostui se, että ajateltiin muiden kirjastojen ja asiakkaiden puolesta eikä välttämättä keskitytty siihen mitä itse oltiin mieltä. Muutama (6 mainintaa) myös vastasi että pitää lävistyksiä ja tatuointeja vastenmielisinä ja/tai että ei ottaisi näkyvästi lävistettyä/tatuoitua hakijaa töihin omaan kirjastoonsa.

Kyselyn lopussa oli vapaan sanan laatikko, johon sai kirjoittaa jos jotain lisättävää oli. Tähän 77 vastaajaa kirjoitti avoimesti ajatuksiaan. Näissä teksteissä korostui se, että ammattitaito, osaaminen ja hakijan persoona ja/tai asenne ovat rekrytointitilanteessa ne asiat, jotka ensisijaisesti ratkaisevat (20 mainintaa), ja että vaikka lävistyksiä/tatuointeja olisikin, ulkonäön yleinen siisteys on tärkeintä (10 mainintaa). 13 kertaa mainittiin myös, että jos tatuointi loukkaa jotain kansanosaa, se vaikuttaa negatiivisesti rekrytointiin, muuten ei.

11 kertaa mainittiin myös, ettei työntekijän ulkonäkö saa pelottaa asiakkaita, ja erityisesti korostettiin sitä että lapset saattavat pelätä. Tämä oli mielestäni mielenkiintoista, sillä tatuoinnit ja lävistykset yleistyessään 90-luvulla päätyivät varmasti monen nykyisen äidin ja isän nahkaan, ja epäilenpä että lapset olisivat niitä jotka modifikaatioita pelkäisivät, vaan ennemminkin niin saattavat tehdä vanhemmat ihmiset, joiden mahdollisia negatiivisia reaktioita ja/tai pienen paikkakunnan konservatiivisuutta oli ajatellut 11 vastaajaa. Muita vastauksia olivat mm:

Vastustan kaikenlaisia lävistyksiä ja tatuointeja, koska ne ovat mielestäni rumia. Ihminen on ihan hyvä sellaisenaan, luomuna

Itse ajattelen, että mikään ulkoinen ei saisi määritellä henkilön pätevyyttä tai sopivuutta työhönsä. Joku voi ulkoisesti näyttää hyvinkin fiksulta, mutta olla työpaikallaan toisia kuormittava narsisti - ja päinvastoin : se "erikoisen" näköinen voi tuoda runsaasti iloa lähiympäristölleen!

Jos harjoittelija esiintyy jo haastattelussa töykeästi, ei auta, vaikka hän olisi miten "sliipattu" ulkonäöllisesti. Erikoisen tukanväri tai lävistyksset eivät niinkään ole haitaksi, jos henkilö on miellyttävä ja asiakaspalveluun sopiva.

Meillä tuli keskustelua harjoittelijan lävistyksistä. Olin itsekkin alussa epäluuloinen lähinnä siitä, miten asiakkaat työntekijän kohtaavat. Omat ennakkoluuloni hävisivät!

Persoonallinen pukeutumis- ym. tyyli sopii kirjastoon, mutta tatuoinnit ja lävistyksset ei. En palkkaisi töihin henkilöä, joka ylikorostaa itseään sellaisilla.

Hyvin epätavallinen tyyli antaa vaikutelman siitä, että oma ulkonäkö on henkilölle kaikkein tärkein asia.

Ala alkaa pikkuhiljaa avautua "persoonallisuuksille", pikkupaikkakunnillakin mutta vielä on matkaa. Sekä yleinen (asiakaskunnasta lähtöisin oleva) että sisäinen (kollegat) paine ja/tai odotukset tietynlaiseen asiallisuuteen pukeutumisessa ovat vielä kovat.

[...] Kaupunkilaisten on joskus vähän vaikea ymmärtää, että maaseudun uskonnollisilla seuduilla on joskus eri tapa suhtautua asioihin kuin kaupungeissa.

[...] Suhtaudun suopeasti normista poikkeavaan ulkonäköön, mutta itsensä koristelussa pitää kuitenkin muistaa hyvän maun rajat.

Joskus menneinä vuosikymmeninä on mietitty voiko nainen käyttää housuja... Tatuoinnit ja lävistyksset alkavat olla jo melkein valtavirtaa, enkä usko että niitä enää kavahdetaan.

Harjoittelijalla on ollut kirkkaanvihreät hieman punkahtavat hiukset. Pirteä olemus ilahdutti asiakkaitamme - myös iäkkäitä.

5.4 Kysymykset rekrytointiin vaikuttavista asioista

Kartoitin suhtautumista erilaisiin bodymodifikaatioihin kysymällä "Millä tavalla seuraavat asiat työnhakijalla vaikuttaisivat rekrytointipäätökseen?", ja valittavana oli erilaisia modifikaatiotyyppisiä ja -määriä. Tässä kysymyksessä oli mukana myös kaksi hiusten väriin ja tyyliin liittyvää kohtaa. Mukana oli myös erikoisempia modifikaatioita, joiden kohdalla oli mukana esimerkkikuvat (Liite 2), ja niiden yhteydessä oli myös selitys siitä mitä kyseisellä modifikaatiolla tarkoitetaan.

Taulukko muodostui niin, että mitä matalampi keskiarvo, sitä negatiivisempi vaikutus kyseisellä modifikaatiolla oli rekrytointiin, ja mitä korkeampi keskiarvo, sitä positiivisempi vaikutus oli. Poistin lopullisesta keskiarvosta "ei mielipidettä" - vastaukset.

5.4.1 Lävistyksen vaikutus

Lävistysmäärästä selkeästi negatiivisimmin rekrytointiin vaikuttaa 5 tai enemmän lävistystä kasvoissa (taulukko 1). 1-2 lävistystä on määrä, joka suurimman osan vastaajista mukaan ei vaikuta suuntaan tai toiseen, eikä hyvin negatiiviseksi asiaksi sitä arvioinut kukaan, mutta lävistysten määrän kasvaessa negatiivinen vaikutus rekrytointiin lisääntyy.

Rekrytointiin vaikuttava asia	1	2	3	4	5	6	Yhteensä	Keskiarvo
1-2 lävistystä kasvoissa (poislukien tavalliset korvakorut)	2	14	102	1	0	8	127	2,86
3-4 lävistystä kasvoissa (poislukien tavalliset korvakorut)	13	43	58	0	1	13	128	2,42
5 tai enemmän lävistystä kasvoissa (poislukien tavalliset korvakorut)	24	53	38	0	1	11	127	2,15
Erikoisemmat kehonmuokkaukset (esim. venytetyt korvalävistyks (kuva), surface-lävistys (kuva ja selitys) microdermal-lävistys (kuva ja selitys), subdermal implant (kuva ja selitys))	22	48	43	0	1	14	128	2,21
Yhteensä	123	158	241	1	3	46	510	2,41

Taulukko 1. Lävistysten vaikutus rekrytointiin

Vaihtoehdot: 1 = erittäin negatiivisesti 2 = negatiivisesti 3 = ei vaikuttaisi mitenkään 4 = positiivisesti 5 = erittäin positiivisesti 6 = ei mielipidettä

Matalan keskiarvon saivat myös erikoisemmat kehonmuokkaukset, eikä ihme, sillä niihin ihmiset eivät ole vielä tottuneet, toisin kuin perinteisempiin lävistyksiin ja tatuointeihin. Niputin kaikki erikoisemmat modifikaatiot samaan kategoriaan, sillä tarkoitukseni ei ollutkaan ottaa tarkasti selvää, ovatko venytetyt korvalävistyks hyväksytympiä kuin subdermal implantit, tai että miten suuret venytykset ovat hyväksyttäviä ja miten suuret eivät. Halusin vain saada jonkinlaisen käsityksen siitä, miten niihin yleisellä tasolla suhtaudutaan. Korvien venytys on jo kuitenkin hyvin tavallista myös Suomessa, ja muutkin mainitsemani modifikaatiot tulevat varmasti yleistymään tulevaisuudessa.

Lävistysten kohdalla ristiintaulukoin suhtautumisen 3-4 kasvolävistyksen suhteessa siihen, missä läänissä vastaajan kirjasto sijaitsee, sekä siihen, minkä kokoisesta kunnasta on kyse. Valitsin kyseisen lävistysten määrän siksi, että se oli vastausvaihtoehtojen puolivälistä keskiarvonsa suhteen.

Keskiarvot eri läänien suhteen (taulukko 2) jakoutuivat siten, että Etelä-Suomen läänin keskiarvo oli korkein ja Lapin läänin matalin. Tässä tosin on otettava huomioon vastaajamäärien suuret erot, mutta siitäkin huolimatta Etelä-Suomessa

suhtaudutaan hieman suurempaan kasvolävistysten määrään keskimääräisesti vähemmän negatiivisesti kuin muilla alueilla. Ahvenanmaan lääni puuttuu taulukoista, koska sieltä ei tullut kyselyyn yhtään vastausta.

Miten vaikuttaisi rekrytointiin:	Minkä läänin alueella kirjasto sijaitsee				
	Etelä-Suomen lääni (N=31)	Länsi-Suomen lääni (N=55)	Itä-Suomen lääni (N=11)	Oulun lääni (N=13)	Lapin lääni (N=5)
3-4 lävistystä kasvoissa (pois lukien tavalliset korvakorut)					
1 = erittäin negatiivisesti	1	9	2	1	0
2 = negatiivisesti	10	17	5	6	5
3 = ei vaikuttaisi mitenkään	20	28	4	6	0
4 = positiivisesti	0	0	0	0	0
5 = erittäin positiivisesti	0	1	0	0	0
Keskiarvo	2,61	2,4	2,18	2,38	2

Taulukko 2. 3-4 lävistyksen vaikutus rekrytointiin eri lääneissä

Valitsin ristiintaulukoitavaksi asukasluvultaan suurimmat ja pienimmät kunnat, sekä kaksi muuta, jotka sijoittuivat kokoluokassa noin puoleen väliin, ja joissa oli myös riittävästi vastaajia. Tämän taulukon (taulukko 3) suurimpia ja toiseksi suurimpia kuntia edusti kumpaakin vain 10 vastaajaa, joten kovin suuria yleistyksiä näistä kohdista ei voi tehdä. Pienemmissä kunnissa vastaajia oli enemmän, mutta niissä keskiarvot olivat jonkin verran matalampia. Alle 5000 asukkaan kunnat jopa saivat korkeamman keskiarvon kuin 10 001-30 000 asukkaan kunnat, mutta tässä kohtaa yhden vastaajan mielipide riitti nostamaan keskiarvon reilusti suuremmaksi.

Miten vaikuttaisi rekrytointiin:	Minkä kokoisessa kunnassa kirjasto sijaitsee			
	Yli 200 000 asukasta (N=10)	30 001-50 000 asukasta (N=10)	10 001-30 000 asukasta (N=27)	Alle 5000 asukasta (N=35)
3-4 lävistystä kasvoissa (pois lukien tavalliset korvakorut)				
1 = erittäin negatiivisesti	0	1	4	6
2 = negatiivisesti	1	4	13	12
3 = ei vaikuttaisi mitenkään	9	5	10	16
4 = positiivisesti	0	0	0	0
5 = erittäin positiivisesti	0	0	0	1
Keskiarvo	2,9	2,4	2,22	2,37

Taulukko 3. 3-4 lävistyksen vaikutus rekrytointiin eri kokoisissa kunnissa

5.4.2 Tatuoinnit

Vastaajat totesivat, että hieman näkyvä tatuointi ei vaikuta rekrytointiin, eikä hyvin näkyvä tatuointikaan ole ongelma, vaikka se sai jo hieman enemmän negatiivisia ääniä (taulukko 4). Selkeämmin negatiivinen asia rekrytoinnin kannalta olivat kasvo- ja kaulatatuoinnit. Ne tosin ovat tatuointipiireissäkin melko harvinaisia, ja Juntusen (2004, 179) mukaan useimmissa liikkeissä niitä ei edes tehdä.

Rekrytointiin vaikuttava asia	1	2	3	4	5	6	Yhteensä	Keskiarvo
Hieman näkyvä tatuointi (esim. t-paitaa pitäessä käsivarressa tai kesällä shortseja pitäessä nilkassa)	1	3	110	3	1	8	126	3
Hyvin näkyvä tatuointi (esim. koko käsivarsi tatuoitu)	4	31	81	1	0	10	127	2,68
Tatuointi kaulassa tai kasvoissa	15	48	52	0	1	11	127	2,34
Yhteensä	20	82	243	4	2	29	380	2,67

Taulukko 4. Tatuointien vaikutus rekrytointiin

Vaihtoehdot: 1 = erittäin negatiivisesti 2 = negatiivisesti 3 = ei vaikuttaisi mitenkään 4 = positiivisesti 5 = erittäin positiivisesti 6 = ei mielipidettä

Tässäkin kohtaa valitsin ristiintaulukoitavaksi tatuointitaulukon keskimmäisen, eli hyvin näkyvän tatuoinnin. Käytin samoja ristiintaulukointimääreitä kuin lävistyksissäkin, eli vertasin vastauksia eri läänien (taulukko 5) ja eri kokoisten kuntien (taulukko 6) välillä.

Miten vaikuttaisi rekrytointiin:	Minkä läänin alueella kirjasto sijaitsee				
	Etelä-Suomen lääni (N=34)	Länsi-Suomen lääni (N=54)	Itä-Suomen lääni (N=11)	Oulun lääni (N=13)	Lapin lääni (N=5)
Hyvin näkyvä tatuointi (esim. koko käsivarsi tatuoitu)					
1 = erittäin negatiivisesti	1	2	0	1	0
2 = negatiivisesti	3	19	3	4	2
3 = ei vaikuttaisi mitenkään	29	33	8	8	3
4 = positiivisesti	1	0	0	0	0
5 = erittäin positiivisesti	0	0	0	0	0
Keskiarvo	2,88	2,57	2,73	2,54	2,6

Taulukko 5. Hyvin näkyvän tatuoinnin vaikutus rekrytointiin eri läänien välillä

Miten vaikuttaisi rekrytointiin:	Minkä kokoisessa kunnassa kirjasto sijaitsee			
	Yli 200 000 asukasta (N=10)	30 001-50 000 asukasta (N=10)	10 001-30 000 asukasta (N=27)	Alle 5000 asukasta (N=35)
Hyvin näkyvä tatuointi (esim. koko käsivarsi tatuoitu)				
1 = erittäin negatiivisesti	0	1	1	2
2 = negatiivisesti	0	2	9	9
3 = ei vaikuttaisi mitenkään	9	7	17	24
4 = positiivisesti	1	0	0	0
5 = erittäin positiivisesti	0	0	0	0
Keskiarvo	3,1	2,6	2,59	2,63

Taulukko 6. Hyvin näkyvän tatuoinnin vaikutus rekrytointiin eri kokoisissa kunnissa

Tässäkin asiassa myönteisimmin suhtautuivat Etelä-Suomen lääni sekä suurimmat kunnat. Yleisesti modifikaatioiden määrän ja koon kasvaessa pienten ja keskikokoisten kuntien vastaukset myötäilivät hyvin pitkälti toisiaan ja niissä vastattiin enemmän niin että vaikutus rekrytointiin olisi negatiivinen, kun taas

suurissa kaupungeissa niillä ei enimmäkseen olisi rekrytointiin vaikutusta. Mielenkiintoista on, että tatuoinnit olivat keskiarvojen perusteella kaikkialla keskimäärin hyväksytympiä kuin lävistyksset.

5.4.3 Hiusvärit ja -tyylit

Vastauksissa hiusväreistä ja -tyyleistä (taulukko 7) keskiarvot olivat bodymodifikaatioita korkeammat. Vaikkakin epätavalliset hiustyyliä arvioitiin hieman negatiiviseksi asiaksi, erikoiset hiusvärit olivat jopa enemmän positiivinen kuin negatiivinen piirre rekrytointia ajatellen.

Rekrytointiin vaikuttava asia	1	2	3	4	5	6	Yhteensä	Keskiarvo
Erikoisen väriset hiukset (sininen, vihreä, pinkki tms.)	0	12	99	7	3	7	128	3,01
Epätavallinen hiustyyli (esim. piilokalju (kuva), irokeesi, rastat, kalju naisella tms.)	3	17	90	5	2	10	127	2,88
Yhteensä	3	29	189	12	5	17	255	2,94

Taulukko 7. Hiusvärien ja -tyyliä vaikutus rekrytointiin

Vaihtoehdot: 1 = erittäin negatiivisesti 2 = negatiivisesti 3 = ei vaikuttaisi mitenkään 4 = positiivisesti 5 = erittäin positiivisesti 6 = ei mieltäpidettä

Ristiintaulukoinnit (taulukot 8 ja 9) tosin noudattavat samoja linjoja aiempien taulukoiden kanssa; Etelä-Suomen ja suurimpien kuntien keskiarvot ovat hiuskysymyksissäkin kaikkein korkeimmat.

Miten vaikuttaisi rekrytointiin:	Minkä läänin alueella kirjasto sijaitsee				
	Etelä-Suomen lääni (N=34)	Länsi-Suomen lääni (N=52)	Itä-Suomen lääni (N=11)	Oulun lääni (N=13)	Lapin lääni (N=7)
1 = erittäin negatiivisesti	0	0	1	1	1
2 = negatiivisesti	3	9	0	3	2
3 = ei vaikuttaisi mitenkään	29	40	9	9	3
4 = positiivisesti	0	3	1	0	1
5 = erittäin positiivisesti	2	0	0	0	0
Keskiarvo	3,03	2,88	2,91	2,62	2,57

Taulukko 8. Epätavallisen hiustyilin vaikutus rekrytointiin eri lääneissä

Miten vaikuttaisi rekrytointiin:	Minkä kokoisessa kunnassa kirjasto sijaitsee			
	Yli 200 000 asukasta (N=10)	30 001-50 000 asukasta (N=10)	10 001-30 000 asukasta (N=27)	Alle 5000 asukasta (N=34)
1 = erittäin negatiivisesti	0	0	1	2
2 = negatiivisesti	0	1	3	9
3 = ei vaikuttaisi mitenkään	9	8	22	21
4 = positiivisesti	0	0	1	2
5 = erittäin positiivisesti	1	1	0	0
Keskiarvo	3,2	3,1	2,85	2,68

Taulukko 9. Epätavallisen hiustyilin vaikutus rekrytointiin eri kokoisissa kunnissa

Viimeiseksi kysyin, onko vastaajan mielestä näkyvän tatuoinnin kuva-aiheella merkitystä rekrytoinnin kannalta. Monesti kun tatuointien ja asiakaspalvelutyön yhteensopivuudesta puhutaan, puhutaan vain tatuoinnista yksittäisenä asiana, eikä siitä mitä aiheita tatuointi kuvaa. Valitsin vaihtoehdoiksi yleisimpiä kuva-aiheita, mutta jätin aivan tarkoituksella pois esim. rasistiset tunnukset. Syinä siihen olivat ensinnäkin se, että mielestäni näkyvällä paikalla oleva hakaristitatuointi oli niin itsestään selvästi negatiivinen asia, etten kokenut tarpeelliseksi sen negatiivisuutta mitata. Toisekseen, yleinen käytäntö Juntusen (2004, 182) mukaan tatuointialalla on se, ettei moraalisesti arveluttavia tatuointeja kuten hakaristejä,

666-merkkejä tai sukupuolielinten kuvia edes liikkeissä tehdä, varsinkaan näkyville paikoille. Joten jos joku haluaa ottaa otsaansa pentagrammitatuoinnin, se varmasti jossain ei-ammattitatuojan luona kyllä onnistuu, mutta kyseisen tatuoinnin hankkiva henkilö tuskin on töissä asiakaspalvelualalla tai alalle suuntautumassa.

Kysymykseen vastasi kyllä 60 (48 %) vastaajaa ja ei 65 (52 %) vastaajaa, jolloin sai hypätä seuraavan kysymyksen yli. Pyysin kyllä-vastajia valitsemaan, miten luetteleman kuva-aiheet rekrytointiin vaikuttaisivat (kuvio 16). Esimerkkikuvat liitteessä 3.

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
Pääkallo (esimerkkikuvia)	4	39	19	1	0	63	2,27
Lohikäärme (esimerkkikuva)	0	18	42	2	0	62	2,74
Teksti/aasialaiset kirjoitusmerkit (esimerkkikuvia)	1	11	48	2	0	62	2,82
Tribaali (esimerkkikuva)	0	8	50	2	0	60	2,9
Eläin (esimerkkikuvia)	0	10	47	4	0	61	2,9
Kukka (esimerkkikuvia)	0	7	47	5	0	59	2,97
Yhteensä	5	93	253	16	0	367	2,77

Taulukko 10. Tatuointien kuva-aiheiden vaikutus rekrytointiin

Valitsin nämä kuvat siksi, että ne ovat hyvin yleisiä tatuointiaihteita, vaikka jokaisesta aiheesta on yhtä monta versiota kuin niitä ihmisten ihoilta löytyy. En halunnut yrittääkään luetella kaikkia mahdollisia tatuointimalleja, vaan pitäydin muutamassa yleisessä aiheessa. Luettelemistani kuva-aiheista matalimman keskiarvon sai pääkallotatuointi, ja siihen suhtauduttiin vastausten perusteella kaikkein negatiivisimmin. Mikään muu näistä kuva-aiheista ei suurinta osaa rekrytoijista hetkauttanut ihmeemmin suuntaan eikä toiseen.

6 POHDINTA

6.1 Kyselyn onnistuminen ja tulokset

Kyselylomakkeen laatiminen oli pitkä prosessi, ja siltikin mukaan lipsahti virheitä ja asioita, jotka olisi pitänyt tehdä toisin. Jo mainitsemani yhden ikäryhmän puuttuminen ei onneksi ollut lopputuloksen kannalta suuri ongelma, mutta olisin voinut jakaa kirjastojen sijaintikuntien koot eri tavalla; isoimmat kaupungit olisi kannattanut niputtaa yhteen ja lisätä vielä alle 2500 asukkaan kunnat yhdeksi ryhmäksi pelkän alle 5000 asukkaan sijaan. Muutaman kysymyksen olisin voinut jättää pois, sillä kysely oli melko pitkä, ja olisin voinut keskittyä kyselemään enemmän bodymodifikaatioihin liittyviä asioita yleisten ulkoasukysymysten sijaan. Kananen (2008, 15) neuvoo jättämään kyselystä pois niin sanotut "ois-kivaa-tietää" -kysymykset, ja siihen kategoriaan kysymykset 6, 8 ja 9 kyllä valitettavasti putosivat.

Kyselyni tuloksista voidaan päätellä, että pieni määrä bodymodifikaatioita ei näyttäisi vaikuttavan rekrytointiin. Aihetta on kuitenkin vaikea perinpohjin kartoittaa kyselytutkimuksella, sillä kyselylomakkeeseen on mahdotonta saada mahdutettua kaikki mahdolliset yhdistelmät tatuointeja, lävistyksiä, erikoismodifikaatioita, hiusvärejä ja -tyylejä. Ei sekään välttämättä mitään kerro jos kysytään, ottaisiko vastaaja mieluummin kirjastoonsa töihin sinitukkaisen tytön jolla on yksi lävistys, mutta ei tatuointeja, vai pojan jolla on tavallinen tukka ja kaksi isoa näkyvää tatuointia. Avoimissa vastauksissa muutamat vastaajat korostivat kyselyyn vastaamisen vaikeutta juurikin siksi, että esimerkiksi tekstitatuoinnin kohdalla rekrytointiin vaikuttaa tekstin sisältö tai että lävistykseen suhtautuminen riippuu siitä, sopivatko ne kantajalleen, ovatko lävistyskorut siistin näköisiä vai eivät ja niin edelleen. Muuttujia on liikaa, että ne kaikki voitaisiin ottaa huomioon, mutta kyselylläni onnistuin mielestäni ainakin suuntaa-antavasti kartoittamaan Suomen yleisten kirjastojen rekrytointipolitiikan ja bodymodifikaatioiden yhteyttä.

6.2 Johtopäätökset

Vastausten perusteella yleisten kirjastojen rekrytoinnissa tärkeintä on hakijan ammattitaito ja persoona, mutta ei myöskään voida sanoa ettei ulkonäöllä ole kerrassaan mitään merkitystä sille, minkälaisen kuvan rekrytoija hakijasta saa. Ulkonäöllä on merkitystä, mutta olennaista olisi, että sen perusteella ei tapahtuisi syrjintää rekrytointitilanteessa, varsinkin jos syrjintä perustuu ennakkoluuloihin ja selkeästi väärään tietoon. Tästä esimerkkinä yksi avoin vastaus: "Onko niillä vaikutusta elämäntapoihin (huumetausta?), työkykyyn (tulehduksista sairaslomia?)", josta näkyy selvästi sekä vahva ennakkoluuloisuus, että se ettei asiasta yksinkertaisesti ole faktatietoa. Bodymodifikaatioiden parantaminen ei sairauslomaa vaadi, ne tulehtuvat harvoin, ja jos tatuoinnista aletaan vetää johtopäätöksiä huumetaustasta, mennään jo vähän turhan pitkälle. Eräs vastaaja kertoi avoimessa vastauksessa mielipiteekseen tatuoinneista ja lävistyksistä, että "En palkkaisi töihin henkilöä, joka ylikorostaa itseään sellaisilla.", ja toinen että "Mielestäni itseään silpova ihminen ei voi olla henkisesti tasapainoinen". Kyseisenlaiset vastaukset kertovat mielestäni vain siitä, ettei vastaaja ymmärrä bodymodifikaatioita ilmiönä, vaan pitää lävistyksen ottamista itsensä korostamisena tai silpomisena, ja näin ollen epätasapainoisen ihmisen merkinä. On myös mielenkiintoista, että korvakorut eivät varmaankaan kenenkään mielestä ole epätasapainoista itsensä silpomista, mutta kun kudoksen läpi menevä reikä onkin vaikkapa huulessa korvanlehden sijaan, suhtautuminen on täysin erilaista.

Ymmärrän, että 60-vuotiaan henkilön näkemys bodymodifikaatioista voi olla hyvinkin negatiivinen siitä syystä, että esimerkiksi tatuoinneilla on Suomessa ollut pitkään kyseenalainen maine. Mutta kun isä tatuo ihoonsa lastensa nimet, tai nuori nainen ottaa muistotatuoinnin kuolleelle isovanhemmalleen, on siitä silpominen, epätasapaino, huumeongelmat ja itsensä ylikorostaminen kaukana. Ja voihan olla että näillä näkyvästi modifioitujen työntekijöiden vastustajilla onkin alaisinaan lävistettyjä ja tatuoituja henkilöitä, heidän kuvansa ja korunsa vain eivät vaatteet päällä näy.

Ehkä joku rekrytoija voisi ajatella vaikkapa ylipainoisesta ihmisestä omien ennakkoluulojensa mukaisesti ja pitää ylipainoista hakijaa huonokuntoisena ja laiskana, ja näin ollen epäsovivana työntekijänä omaan kirjastoonsa. Kysymys

onkin, miten paljon rekrytoijan oma henkilökohtainen mielipide pelkästään puhtaasti ulkonäköön liittyvissä asioissa voi ja saa vaikuttaa rekrytointitilanteessa. Varsinkin kun selkeitä sääntöjä työntekijöihin liittyvistä ulkonäköasioista puhumattakaan säännöistä bodymodifikaatioiden suhteen ei ole, kuten kysymyksistä 7 ja 13 (liite 1) kävi ilmi.

Aihe on laaja, ja jatkotutkimusmahdollisuuksia olisi vaikka millä mitalla. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista tietää, onko tieteellisten kirjastojen rekrytointipolitiikan suhtautuminen bodymodifikaatioihin samanlaista kuin yleisissä kirjastoissa, vai poikkeako se, ja jos niin millä tavalla. Koska monet vastaajat mainitsivat asiakkaiden suhtautumisen ohella myös työkavereiden mielipiteet, olisi mielenkiintoista tehdä samansuuntainen kysely kattaen kaikki yleisten kirjastojen työntekijät, eikä pelkästään rekrytoinnista vastuussa olevat henkilöt. Asiakkaiden näkökulmaa ja mietteitä olisi myös mielenkiintoista tutkia; onko tosiaan niin, että kirjastoon tuleva lapsi tai vanhus arastelee tai jopa pelkää modifioitua työntekijää, vai onko niin että omat ennakkoluulot jylläävät tämän oletuksen taustalla? Bodymodifikaatioiden yleistymisen myötä jokaiselle on tullut varmasti jo vastaan bodymodifioitua kaupan kassaa ja lastentarhan tätiä, kampaajaa, opettajaa ja kokkia. Puhumattakaan siitä, että ihmisten omalla lähipiirillä, pikkulasten vanhemmilla ja vanhusten lapsenlapsilla voi olla tatuointeja ja lävistyksiä, jota kautta ilmiöön on totuttu.

Ajat muuttuvat, se mikä kymmenen tai kaksikymmentä vuotta sitten oli erikoista tai kauhistuttavaa, on nykypäivänä täysin normaalia. Bodymodifikaatiot eivät tähän "normaalin" kategoriaan kaikilta osin uppoa, ainakaan vielä. Mutta voi olla että vaikkapa vuonna 2033 yksikään asiakas ei hätkähdä näkyvästi tatuoitua kirjastontätiä tai irokeesipäistä nenärenkaallista kirjastonsetää, sillä siinä vaiheessa voi olla että valtaosalla asiakkaistakin on vaatteiden alla aivan yhtä paljon mustetta.

LÄHTEET

- Bourdieu, P. 1984. Distinction: a social critique of the judgement of taste. Cambridge: Harvard University Press.
- Bourdieu, P. 1998, Järjen käytännöllisyys. Suomentaja Mika Siimes. Tampere: Vastapaino.
- Dean, D. 2010. Consumer perceptions of visible tattoos on service personnel. [Verkkolehtiartikkeli] Managing Service Quality 20 (3). [Viitattu 16.9.2013]. Saatavana MCB Emerald-tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Dean, D. 2011. Young adult perception of visible tattoos on a white-collar service provider. [Verkkolehtiartikkeli] Young Consumers: Insight and Ideas for Responsible Marketers 12 (3). [Viitattu 16.9.2013]. Saatavana MCB Emerald-tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Eräsalo, U. 2011. Palvelu ammattina. Helsinki: Restamark.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hokkanen, J. 2012. Lävistetyt. Helsinki: Like kustannus Oy.
- Jauhiainen, I. 2004. Komeat ja kauniit tienaavat enemmän. [Verkkolehtiartikkeli] Talouselämä 30.1.2004. [Viitattu 13.10.2013]. Saatavana Talentum lehtiarkisto - tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Juntunen, J. 2004. Tatuoitu. Helsinki: WSOY.
- Kananen, J. 2008. Kvantti - kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja.
- Kauppinen, K. 2004. Eri-ikäiset ja erinäköiset rikkautena työpaikalla. Teoksessa: H. Toiviainen, T. Väänänen & E. Hemminki (toim.) Ulkonäkö, työelämä, terveys - raportti naistenpäivän seminaarista 8.3.2004. Helsinki: Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. 21-27.
- Kinnunen, T. 2008. Lihaan leikattu kauneus - Kosmeettisen kirurgian ruumiillistuneet merkitykset. Helsinki: Gaudeamus
- Kupila, P. 2011. Tatuointi ei katkaise uraa. [Verkkolehtiartikkeli] Talouselämä 7.11.2011. s.63 [Viitattu 30.9.2013]. Saatavana Talentum lehtiarkisto - tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.

- Myllyniemi, S. 2009. Taidekohtia - Nuorisobarometri 2009. [Verkkajulkaisu] 97-102. [Viitattu 25.9.2013] Saatavana: http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/Nuorisobarometri_2009.pdf
- Randall, H. 2002. Piercing: a modern anthology. London: Salamander.
- Ruotsalainen, J. 2012. Ihon kielioppia - tatuoituna palvelutyössä. Työelämän tutkimus - Arbetslivsforskning 10 (3). 252-261.
- Ruotsalainen, J. 2001. Kosmeettisia häiriöitä?: kertomuksia suomalaisesta tatuoinnista. Joensuu: Kustannusosakeyhtiö Ilias Oy.
- Savolainen, R. 1993. Elämäntapa, elämänhallinta ja tiedonhankinta - Arkielämän ei-ammattillisen tiedon hankinnan tutkimuksen viitekehysten hahmottelua. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Taidetta iholla - Vuoden käsityöläinen 2010: Tatuoiija Antti Rossi. 2010. [Verkkosivu] Suomen käsityön museo. [Viitattu 13.10.2013]. Saatavana: http://www.craftmuseum.fi/tiedotteet/10_vuoden_kasityolainen.htm
- Taloustutkimus 2012. Parasta palvelua saadaan pankeista, kirjastoista, Alkosta ja apteekeista. [Verkkosivu] Taloustutkimus Oy. 8.11.2012. [Viitattu 18.9.2013] Saatavana: <http://www.taloustutkimus.fi/ajankohtaista/?x1541726=2604849>
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa - määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

LIITE 1

Kyselylomake

1. Sukupuoli: *

- Mies
 Nainen

2. Ikä: *

- 20-25 26-30 31-35 36-40 41-45 46-50 51-55 56-60 65+

3. Asemasi kirjastossa?

- Kirjastotoimenjohtaja
 Kirjastonjohtaja
 Osastonjohtaja
 Kirjastonhoitaja
 Kirjastovirkailija
 Muu, mikä? _____

4. Minkä läänin alueella kirjastonne sijaitsee? *

- Etelä-Suomen lääni
 Länsi-Suomen lääni
 Itä-Suomen lääni
 Oulun lääni
 Lapin lääni
 Ahvenanmaan lääni

5. Minkä kokoisessa kaupungissa/kunnassa kirjastonne sijaitsee? *

- Yli 200 000 asukasta
 150 001-200 000 asukasta
 90 001-150 000 asukasta
 50 001-90 000 asukasta
 30 001-50 000 asukasta

- 10 001-30 000 asukasta
- 5001-10 000 asukasta
- Alle 5000 asukasta

6. Onko kirjastossanne käytössä jokin henkilökunnan tunnistamismenetelmä?

Ei

Kyllä, millainen? (valitse kaikki sopivat)

- Nihilappu/kaulassa roikkuva henkilökortti tms.
- Työvaate (paita, liivi tms.)
- Muu, mikä?

7. Onko kirjastossanne jonkinlaista ohjeistusta työntekijöiden ulkoasuun liittyen?

Ei (voit siirtyä kysymykseen 10)

Kyllä, mitä?

8. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, mistä ohjeistus on peräisin?

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot

- Kaupungilta/kunnalta
- Joltain ylemmältä kirjastolta (pääkirjasto, maakuntakirjasto)
- Kirjaston omat ohjeet, johtajan päätös tms.

9. Jos jotain työntekijöiden ulkonäköön liittyvää ohjeistusta on, noudatetaanko sitä kirjaimellisesti?

Ei, miksi?

Kyllä

10. Onko työntekijöiden ulkoasusta ollut joskus huomautettavaa?

Ei (voit siirtyä kysymykseen 12)

Kyllä, kenen taholta? (valitse kaikki sopivat)

Kirjaston johtajan tms. taholta

Muiden työntekijöiden taholta

Asiakkaiden taholta

Joltain muulta taholta, mistä?

11. Jos vastasit edelliseen kyllä, mitä huomautus on koskenut?

Valitse kaikki sopivat

Liian paljastava vaatetus (lyhyt hame, avokaulainen paita tms.)

Paidan teksti/kuva (esim. poliittisesti/yhteiskunnallisesti kantaaottavat tekstit/kuvat, bändipaidat)

Muu vaatetukseen liittyvä asia, mikä?

Hiusten väri

Hiustyyli

Tatuointi

Lävistys

Yleinen siisteys

Muu, mikä?

12. Pitäisikö mielestäsi kirjaston työntekijöillä yleisesti olla jonkinlainen työasu/yhtenäinen pukeutumistyyli tms.?

Ei, miksi?

Kyllä, miksi?

En osaa sanoa

13. Onko kirjastossanne jonkinlaista ohjeistusta/linjaa työntekijöiden lävistyksiin/tatuointeihin liittyen?

Ei

En tiedä

Kyllä, mitä? (valitse kaikki sopivat)

Näkyviä tatuointeja/lävistyksiä ei saa olla

Näkyvät kasvolävistykset otettava pois työpäivän ajaksi

Tatuointien oltava t-paidalla peitettävissä

Lävistyskorujen oltava huomaamattomia

Muuta, mitä?

14. Millä tavalla seuraavat asiat työnhakijalla vaikuttaisivat rekrytointipäätökseen? (Valitse joka riviltä yksi)

1 = erittäin negatiivisesti

2 = negatiivisesti

3 = ei vaikuttaisi mitenkään

4 = positiivisesti

5 = erittäin positiivisesti

6 = ei mielipidettä

Kuvat avautuvat uuteen ikkunaan.

	1	2	3	4	5	6
1-2 lävistystä kasvoissa (poislukien tavalliset korvakorut)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3-4 lävistystä kasvoissa (poislukien tavalliset korvakorut)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5 tai enemmän lävistystä kasvoissa (poislukien tavalliset korvakorut)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hieman näkyvä tatuointi (esim. t-paitaa pitäessä käsivarressa tai kesällä shortseja pitäessä nilkassa)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hyvin näkyvä tatuointi (esim. koko käsivarsi tatuoitu)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tatuointi kaulassa tai kasvoissa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Erikoisemmat kehonmuokkaukset (esim. venytetyt korvalävistykset (kuva), surface-lävistys (kuva ja selitys) microdermal-lävistys (kuva ja selitys), subdermal implant (kuva ja selitys))	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Erikoisen väriset hiukset (sininen, vihreä, pinkki tms.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Epätavallinen hiustyyli (esim. piilokalju (kuva), irokeesi, rastat, kalju naisella tms.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Onko mielestäsi **näkyvän** tatuoinnin kuvan aiheella merkitystä rekrytoinnissa?

- Ei (siirry kysymykseen 17)
- Kyllä

16. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, miten seuraavat tatuoinnin kuva-aiheet vaikuttaisivat hakijan työllistymiseen? (valitse joka riviltä yksi)

- 1 = erittäin negatiivisesti
- 2 = negatiivisesti
- 3 = ei vaikuttaisi mitenkään
- 4 = positiivisesti
- 5 = erittäin positiivisesti

Kuvat aukeavat uuteen ikkunaan.

1 2 3 4 5

Pääkallo ([esimerkkikuva](#)) ○ ○ ○ ○ ○

Lohikäärme ([esimerkkikuva](#)) ○ ○ ○ ○ ○

Teksti/aasialaiset kirjoitusmerkit ([esimerkkikuva](#)) ○ ○ ○ ○ ○

Tribaali ([esimerkkikuva](#)) ○ ○ ○ ○ ○

Eläin ([esimerkkikuva](#)) ○ ○ ○ ○ ○

Kukka ([esimerkkikuva](#)) ○ ○ ○ ○ ○

17. Voiko mielestäsi ns. erikoisemmasta ulkonäöstä olla jopa etua esimerkiksi musiikkiosaston tai nuortenosaston työntekijälle?

Ei, miksi?

Kyllä, miksi?

En osaa sanoa

18. Jos kysytään vain ja ainoastaan henkilökohtaista mielipidettäsi, onko mielestäsi näkyvillä lävistyksillä/tatuoinneilla/erikoisella hiustyyllillä/epätavallisella pukeutumistyyllillä tms. vaikutusta työnhakijan/kirjastoalan opiskelijan kirjastoalalle työllistymiseen?

Ei vaikutusta suuntaan tai toiseen

Kyllä, vaikuttaa negatiivisesti, miksi?

Kyllä, vaikuttaa positiivisesti, miksi?

19. Muuta lisättävää tai kerrottavaa? Sana on vapaa.

Kiitos vastauksistanne! :)

LIITE 2

Kyselylomakkeen kysymyksen 14 kuvat selityksineen

Venytetyt korvalävistyksen

Surface-lävistys

© Rainer Knäpper

Surface-lävistys tarkoittaa lävistystä alueella, jossa sille ei ikään kuin ole paikkaa valmiina. Tähän lävistykseen käytetään erikoisvalmisteisia koruja, ja sen voi laittaa melkein pä mihin kohtaan kehoa tahansa. (Lähde: wormz.org)

© Deanna Wardin

© BlackNewDawn

Microdermal

Microdermal on lävistys, jossa lävistyskorun erikoisvalmisteinen kantaosa laitetaan ihon alle, ja ihon läpäisevään tappiin voi kiinnittää erilaisia koruja. Sitä ei siis voi ottaa helposti pois ja laittaa takaisin. Tämänkin lävistyksen voi laittaa käytännössä mihin kohtaan kehoa vaan. (lähde: wormz.org)

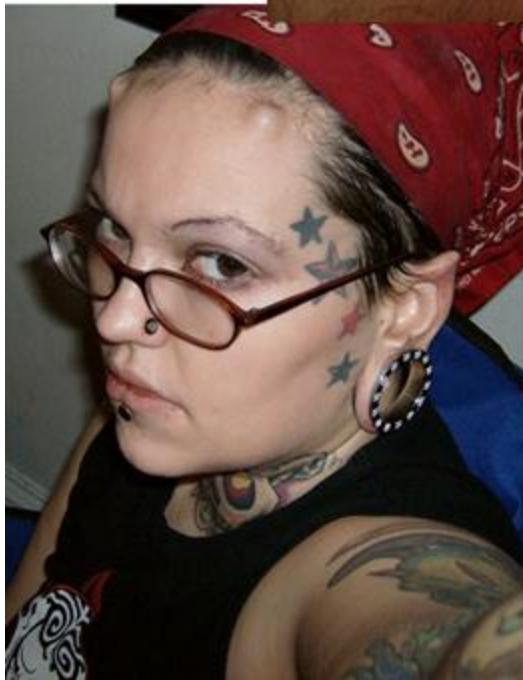
© Zara J

Subdermal implant

Subdermal implant ei ole lävistys, vaan kehonmuokkaustapa, jossa ihon alle laitetaan (yleensä silikonista tehty) koru, pallo tai esim. tähden tai sydämen muotoinen laatta, jolloin parannuttuaan kuvio jää ihon alle koholle.
(lähde: <http://wiki.bme.com/>)

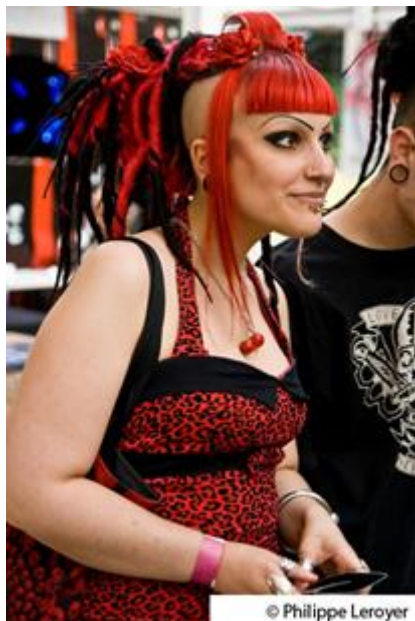

© monkeybum

© Bethanie Hall

Piilokalju

© Philippe Leroyer

LIITE 3

Kyselylomakkeen kysymyksen 16 esimerkkikuvat

Pääkallotatuointi**Lohikäärmetatuointi**

Teksti/aasialaiset kirjoitusmerkit

Tribal-tatuointi

Eläintatuointi

Kukka-aiheinen tatuointi

